

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Τ ά ξ ι ς

Τοῦ Μεγάλου καί Πανηγυρικοῦ

Ε Σ Π Ε Ρ Ι Ν Ο Υ

καί τοῦ Ο Ρ Θ Ρ Ο Υ

τῶν Κυριακῶν,

χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως,

ὡς καί τῆς

Θ. Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Α Σ,

ιερουργοῦντος Ἀρχιερέως

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Τ ά ξ ι ς

Τοῦ Μεγάλου καί Πανηγυρικοῦ

Ε Σ Π Ε Ρ Ι Ν Ο Υ

καί τοῦ Ο Ρ Θ Ρ Ο Υ

τῶν Κυριακῶν,

χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως,

ὡς καί τῆς

Θ. Λ Ε Ι Τ Ο Υ Ρ Γ Ι Α Σ,

ιερουργοῦντος Ἀρχιερέως

ΒΟΛΟΣ 1993

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ι. Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

"Ο ΛΥΧΝΟΣ"

Κ. ΚΑΡΤΑΛΗ 160 - Τ.Κ. 38221

ΤΗΛ. & FAX: 0421 32.916

Β Ο Λ Ο Σ

Κατά τήν ἀρχιερατικήν μας διακονίαν διεπιστώσαμεν ὅτι ἀρκετοί Ἱερεῖς καί Ἱεροψάλται δέν γνωρίζουν καλῶς βασικά τινά σημεῖα τῆς Τυπικῆς διατάξεως τοῦ Ἑσπερινοῦ, τοῦ Ὁρθρου καί τῆς Θ. Λειτουργίας ὅταν παρίσταται χοροστατῶν ἢ ἱεουργῶν ὁ Ἐπίσκοπος. Οἱ ἴδιοι εὐρίσκονται πολλές φορές σέ ἀδημονία καί ἀγωνία, ὡσάκις ὁ Ἐπίσκοπός των ἀποφασίζει νά ἐπισκεφθῇ τόν Ναόν των. Δέν ὑπάρχει δέ πρόχειρον βοήθημα, εἰς τό ὁποῖον νά προστρέξουν διά νά μάθουν τά τῆς Τυπικῆς αὐτῆς διατάξεως.

Ἐκ τῆς ἀνάγκης αὐτῆς ὀρμηθέντες συνετάξαμεν πρό ἐτών ἓνα πρόχειρον σχεδιάσμα Τυπικῆς διατάξεως διά τίς περιπτώσεις αὐτές, τό ὁποῖον ἔχει πλέον καθιερωθῇ εἰς τά ὅρια τῆς μητροπολιτικῆς περιφερείας Δημητριάδος. Τήν Τυπικήν ἐκείνην διάταξιν διενείμαμεν τότε πολυγραφημένην εἰς Ἱερεῖς καί Ἱεροψάλτας πρός χρήσιν. Ἀλλά, παρελθόντος τοῦ χρόνου, τά ἀντίτυπα ἐκεῖνα εἴτε κατεστράφησαν, εἴτε ἐχάθησαν, μέ ἀποτέλεσμα οἱ νεώτεροι νά μὴν ἔχουν τό βοήθημα αὐτό εἰς χεῖρας των. Τώρα τό ἐκδίδομεν τύποις, μέ ἀρκετές διορθώσεις καί βελτιώσεις, διά νά εἶναι προσιτόν εἰς πολλούς.

Κατά τήν σύνταξιν τοῦ κειμένου ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν κατά βάσιν τά κρατοῦντα εἰς τήν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἐξ' ἐπηρεασμοῦ ἐνίοτε ἀπό ἄλλα "κλίματα". Εὐνοηθέντες παιδιόθεν νά εὐρισκώμεθα ἐντός τοῦ Ἱ. Βήματος καί πλησίον εὐλαβῶν καί προσεκτικῶν Ἱερέων, οἱ ὁποῖοι ἐγνώριζον καλῶς τό Τυπικόν καί τό Τελετουργικόν, παρηκολουθήσαμεν μετά προσοχῆς ἅπαντα τά τελούμενα,

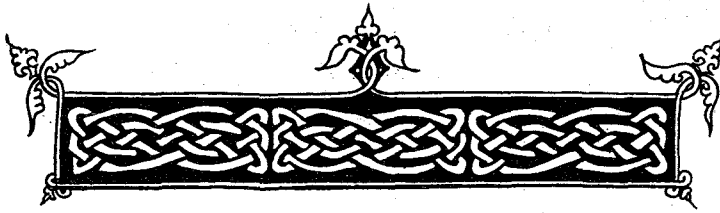
ιδίως εἰς περιπτώσεις ἱεουργοῦντος Ἀρχιερέως, καὶ κατεγράψαμεν ταῦτα πάντα ἐνταῦθα, ἐμπλουτισθέντα καὶ ἀπὸ τὰς, ἐν τῷ μεταξύ, κτηθείσας γνώσεις.

Εὐχαριστοῦμεν τὸν Πρωτοψάλτην καὶ Καθηγητὴν κ. Ἰω. Σχώρην διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μουσικῆς γραφῆς τῶν βυζαντινῶν μελωδιῶν, ποῦ παρατίθενται.

Τὸ παρὸν συνεγράφη εἰς γλῶσσαν λογίαν, ὥς τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἀπευθύνεται κατὰ βάσιν πρὸς τοὺς Κληρικούς καὶ Ἱεροψάλτας τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δημητριάδος, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ ἀφιερώνεται μέ ἀγάπην.

+ Ὁ Δημητριάδος Χριστόδουλος

Τ Α Ε Ι Σ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ
χοροστατούντος Ἀρχιερέως

Α' - ΥΠΟΔΟΧΗ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

Κατά τήν ὠρισμένην ὥραν τοῦ Ἑσπερινοῦ ἀφικνεῖται πρό τῶν προπυλαίων τοῦ Ἱ. Ναοῦ, ἐνθα πρόκειται νά τελεσθῇ ὁ Μέγας καί Πανηγυρικός Ἑσπερινός, ὁ χοροστατήσων Ἀρχιερεὺς φέρων ἐγκόλπιον, σταυρόν, ἐπανωκαλύμμαυχον καί ράβδον. Τοῦτον ὑποδέχονται ἐμπροσθεν τοῦ Νάρθηκος, ιστάμενοι κατ' ἀντιστοιχίαν κατὰ τὰ ὀφίκια καί κατὰ τὰ πρεσβεῖα, οἱ Ἱερεῖς μετὰ τῶν διασήμεων τῶν ἑκαστος καί οἱ Διάκονοι. Ἐκ τῶν Ἱερέων οἱ μὲν Ἀρχιμανδρίται φέρουν ἐπανωκαλύμμαυχον καί σταυρόν, οἱ δέ Πρωτοπρεσβύτεροι σταυρόν. Προηγούνται οἱ Ἀρχιμανδρίται καί ἔπονται οἱ Πρωτοπρεσβύτεροι, μετ' αὐτοὺς δέ οἱ λοιποὶ ὀφφικιοῦχοι καί εἰς τό τέλος οἱ ὑπόλοιποι Ἱερεῖς κατὰ σειρὰν πρεσβείων. Μετὰ τοὺς Ἱερεῖς παρατάσσονται οἱ Διάκονοι. Τό τέλος τῶν δύο σειρῶν Ἱερέων καί Διακόνων εὐρίσκεται πλησίον τοῦ Νάρθηκος, ἡ δέ κεφαλὴ πρὸς τό μέρος τοῦ ἐρχομένου Ἀρχιερέως.

Ἐκ τῶν παρατεταγμένων Κληρικῶν, ὁ Β' Διάκονος κρατεῖ ἀνά χεῖρας τόν μανδύαν, ὁ πρῶτος δέ Ἱερεὺς τήν ποιμαντορικὴν ράβδον. Ἡ Τάξις αὕτη προϋποθέτει βεβαίως τήν πρό τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀρχιερέως μεταφορὰν τοῦ τε μανδύου καί τῆς ράβδου εἰς τόν Ἱ. Ναόν. Ὅπου τοῦτο δέν εἶναι ἐφικτόν, ἰδίᾳ

εἰς περιπτώσεις τελέσεως τοῦ Ἑσπερινοῦ εἰς πανηγυρίζοντας Ἱ. Ναοὺς χωρίων, ὁ συνοδεύων τὸν Ἀρχιερέα Ἀρχιδιάκονος, σπεύδων παραδίδει τὴν μὲν ράβδον εἰς τὸν πρῶτον τῇ τάξει Ἱερέα, ὁ ἴδιος δὲ κρατεῖ εἰς χεῖρας τοῦ τὸν μανδύαν, μὴ ὑπάρχοντος Β' Διακόνου. Ἡ ὅλη παράταξις τῶν Κληρικῶν πρὸ τοῦ Νάρθηκος ἐμφαίνεται εἰς τὸ ἐπόμενον ὑπ' ἀριθμ. 1 σχῆμα.

ΝΑΡΘΗΞ

ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ΙΕΡΕΥΣ

Β' ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ

Β' ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

Β' ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ΙΕΡΕΥΣ

Α' ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ

Α' ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ

Α' ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ

(ΚΡΑΤΩΝ ΤΗΝ ΡΑΒΔΟΝ)

ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ

Β' ΔΙΑΚΟΝΟΣ

ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ

Τοῦ Ἀρχιερέως ἐλθόντος εἰς τὸν Νάρθηκα τοῦ Ναοῦ κρούονται οἱ κώδωνες καὶ οἱ ἀναμένοντες Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι ἀσπάζονται τὴν δεξιὰν του. Μετὰ τὸν ἀσπασμὸν ἅπαντες ἐπανερχονται εἰς τὴν ἰδίαν ἑκαστος θέσιν.

Ἀκολούθως, ὁ κρατῶν τὸν μανδύαν Β' Διάκονος προσφέρει τοῦτον τῷ Ἀρχιερεῖ ἐκ τῶν ὀπισθεν, ὁ δὲ Ἀρχιδιάκονος ἐνδύει τὸν Ἀρχιερέα μὲ τὸν μανδύαν. Ὁ Ἀρχιερεὺς πρὶν περιβληθῇ τὸν μανδύαν παραδίδει τὴν, ἣν μέχρι στιγμῆς κρατεῖ ἀνά χεῖρας, ράβδον εἰς τὸν πρῶτον τῇ τάξει Ἱερέα, ἐνδυθεὶς δὲ τὸν μανδύαν λαμβάνει παρὰ τοῦ α' Ἱερέως τὴν Ἀρχιερατικὴν Ράβδον.¹

¹ Εἰς ὠρισμένας περιφερείας καὶ ἀναλόγως πρὸς τὰς τοπικὰς παραδόσεις καὶ ἐκκλησιαστικὰς συνθεῖας, εἰθισται ὅπως τὸν Ἀρχιερέα ὑποδέχονται οἱ Ἱερεῖς μετὰ τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἥτις ἀπαντᾶται εἰς τινα χωρία τῆς ἡμετέρας Ἐπαρχίας, ὁ α' Ἱερεὺς, φέρων ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, κρατεῖ τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον καὶ προπορευομένων τῶν λαμπαδούχων ἵσταται παρὰ τὸν Νάρθηκα. Τοῦ Ἀρχιερέως ἐλθόντος καὶ περιβαλομένου τὸν μανδύαν, ὁ φέρων τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον Ἱερεὺς ἀπαγγέλλει ἐκφώνως τὴν αἴτησιν: "Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ Θεός... Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν... Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν... Ὅτι ἐλεήμων..." Εἰτα προσφέρει τῷ Ἀρχιερεῖ τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον πρὸς ἀσπασμόν. Οὗτος δὲ καθ' ἣν ὥραν ἀσπάζεται τούτο, κρατεῖ ἐλαφρῶς τὴν πλαγίαν αὐτοῦ ὀψιν διὰ τῆς δεξιᾶς του, ὁ δὲ Ἱερεὺς ἀσπάζεται τότε ταύτην.

Β'-ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΝ ΤΩ ΝΑΩ ΚΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑ

Περατωθέντων πάντων τῶν εἰς τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Ἀρχιερέως ἀφορώντων, εἰσέρχονται ἅπαντες εἰς τὸν Ἱ. Ναὸν κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν: Οἱ παρατεταγμένοι Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, τῷ νεύματι τοῦ Ἀρχιερέως, στρέφονται πρὸς τὸν Ναὸν καὶ ἄρχονται βαδίζοντες ἡρέμα καὶ βραδέως πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀνά δύο. Πρῶτοι εἰσέρχονται οἱ Ἱερεῖς, κατὰ τὴν ἀντίστροφον πρὸς τὰ ὀφθίκια καὶ τὰ πρεσβεῖα αὐτῶν σειράν, ἔπονται οἱ Ἀρχιμανδρίται καὶ μετ' αὐτοὺς ἔρχεται ὁ Ἀρχιερεὺς, τοῦ β' Διακόνου κρατοῦντος ὀπισθεν αὐτοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν τὴν ὦαν τοῦ μανδύου. Ἐὰν συμμετέχωσι Διάκονοι πλείονες τῶν δύο, οἱ πλεονάζοντες εἰσέρχονται εἰς τὸν Ναὸν προπορευόμενοι τῶν Ἱερέων, προηγουμένων τῶν νεωτέρων. Ὅπισθεν ὡσαύτως τοῦ Ἀρχιερέως καὶ δεξιόθεν βαδίζει ὁ Ἀρχιδιάκονος. Ὅπου ὑπάρχει Ὑποδιάκονος, οὗτος κρατεῖ τὴν ὦαν τοῦ μανδύου.

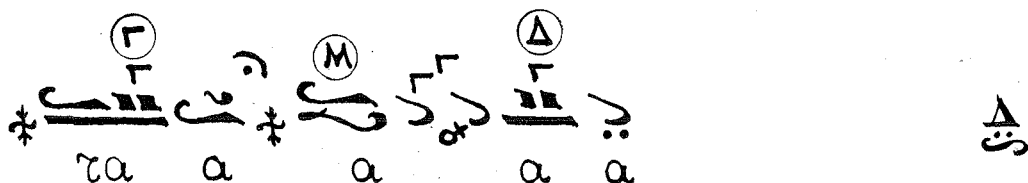
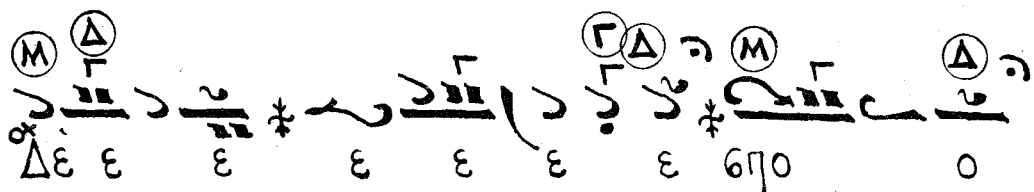
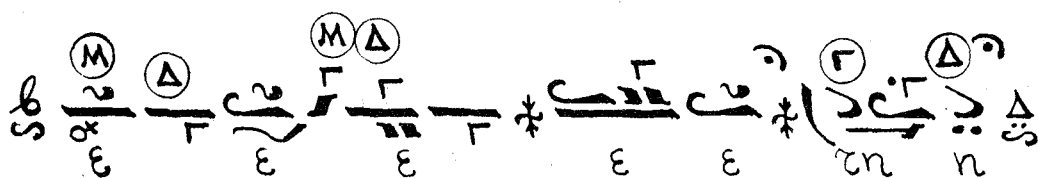
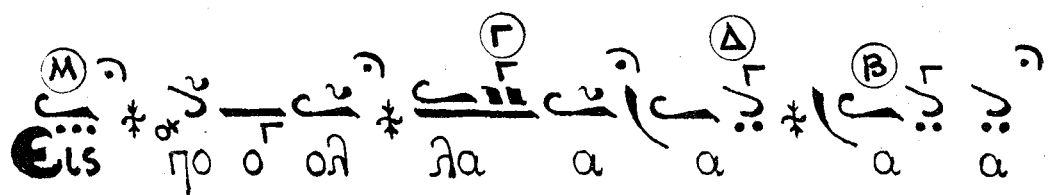
Καθ' ἣν ὥραν εἰσέρχονται ἅπαντες εἰς τὸν Ναὸν, οἱ Ἱεροψάλται ἴστανται ἐπὶ τῶν στασιδίων τῶν φέροντες ράσον, μηδὲν λέγοντες ἢ ψάλλοντες, ἀλλὰ ἀναμένοντες ἑτοιμοί. Ἀφικνουμένων πάντων εἰς τὸν Σωλέα, οἱ μὲν Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι παρατάσσονται ἔνθεν κακεῖθεν αὐτοῦ μέ μετώπον πρὸς τὸ κέντρον, ὃ δέ χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς ἵσταται εἰς τὸ κέντρον κάτωθεν τοῦ πολυελαίου πατῶν ἐπὶ τοῦ Δικεφάλου, μέ μετώπον πρὸς τὸ Ἱ. Βῆμα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ποιεῖ σχῆμα καὶ τρεῖς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. (Σχῆμα 2)

ΣΩΛΕΑΣ

ΑΡΙΣΤΕΡ. ΧΟΡΟΣ	ΔΙΑΚΟΝΟΣ	ΔΙΑΚΟΝΟΣ	ΔΕΞΙΟΣ ΧΟΡΟΣ
	ΙΕΡΕΥΣ	ΙΕΡΕΥΣ	
	Β' ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ	Α' ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ	
	Β' ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ	Α' ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ	
	Β' ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ	Α' ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ	
	ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ		ΑΡΧΙΕΡ. ΘΡΟΝΟΣ
	Β' ΔΙΑΚΟΝΟΣ	ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟΣ	

Ἀκολουθῶς καὶ ἐνῶ ἄρχεται εὐλογῶν διὰ τῆς δεξιᾶς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει εἰς ὕψος μεγαλοπρεπές καὶ εἰς ἦχον δευτέρων

τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα" ἅπαξ καί ἀργά. Οἱ Κληρικοί καί λαϊκοί δεχόμενοι τήν εὐλογίαν ὑποκλίνονται ἐλαφρῶς, φέροντες τήν δεξιάν ἐπὶ τοῦ στήθους.

Γ' - ΛΗΨΙΣ ΚΑΙΡΟΥ

Περατωθείσης τῆς εὐλογίας, ὁ Ἀρχιερεὺς, ἐνῶ συνεχίζεται ἡ ψαλμωδία τοῦ "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα", ἀνέρχεται εἰς τόν ἀρχιερατικόν Θρόνον, οἱ δέ Ἱερεῖς καί Διάκονοι λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ "καιρόν" ὡς ἐξῆς:

Προσέρχονται πρῶτοι ἐνώπιον τοῦ Θρόνου ὁ α' Ἱερεὺς καί ὁ α' Διάκονος

ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ. Ἐάν δέν ὑπάρχη Διάκονος, τήν θέσιν αὐτοῦ καταλαμβάνει ὁ β' Ἱερεὺς. Ἀμφότεροι ὁμοῦ ποιοῦν ταυτοχρόνως μίαν μετάνοιαν, ἄνευ σταυροῦ, καί προβαίνοντες ἕκαστος μεμονωμένως ὀλίγον πρό τοῦ Θρόνου ἀσπάζονται κατὰ σειράν τήν δεξιάν τοῦ Ἀρχιερέως, εὐλογοῦντος αὐτούς. Εἶτα ποιοῦν ὡσαύτως ταυτοχρόνως σχῆμα, ἥτοι ὑπόκλινιν, φέροντες τήν δεξιάν ἐπὶ τοῦ στήθους καί ἀπέρχονται ἡμέρα ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Βήματος, διὰ τῆς νοτίας πύλης. Ἀκολουθοῦν οἱ ἐπόμενοι Ἱερεῖς καί Διάκονοι, οἵτινες ποιοῦν τὰ αὐτά ὡς καί οἱ προηγηθέντες, χωρίς βίαν καί σύγχυσιν. Ἐνδέχεται τό μέλος τοῦ "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα" νά ἔχη τελειώσει. Τοῦτο δέν κωλύει τήν συνέχισιν τῆς λήψεως "καιροῦ" ἐκ μέρους τῶν Κληρικῶν.

Μετά τοὺς Κληρικούς προσέρχονται ἀμφότεροι οἱ Ἱεροψάλται καί ταυτοχρόνως λαμβάνουν καί οὗτοι "καιρόν" ὡς καί οἱ προηγηθέντες. Ἐάν ὑπάρχουν βοηθοί τῶν Ἱεροψαλτῶν, ἔπονται καί οὗτοι. Τέλος προσέρχονται καί οἱ ἐκκλησιαστικοί ἐπίτροποι καί ἀσπάζονται τήν δεξιάν τοῦ Ἀρχιερέως.

Δ' - ΕΝΑΡΞΙΣ ΤΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ

Ὁ α' Ἱερεὺς, εἰσελθὼν εἰς τό Ἀγ. Βῆμα, φορεῖ, ἄνευ χρονοτριβῆς, ἐπιτραχήλιον καί προσέρχεται ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης. Στρεφόμενος δέ πρὸς τὸν χοροστατοῦντα Ἀρχιερέα ποιεῖ σχῆμα καί ἀκολουθῶς ποιεῖ "Εὐλογητός" ἐκφώνως. Μετά τό πέρας τῆς ἐκφωνήσεως ποιεῖ ἐκ νέου σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ καί ἄρχεται ἀναγινώσκων ἀσκεπῆς καί χαμηλοφώνως τὰς εὐχὰς τοῦ **Λυχνικοῦ**, ἐνῷ ὁ χοροστατῶν Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει τὸν **Προοιμακὸν Ψαλμόν**, ἀπὸ διφθέρας ἦν προσάγει αὐτῷ ὁ Ἀναγνώστης, καί τούτου μὴ ὑπάρχοντος εἰς ἐκ τῶν βοηθῶν τοῦ Ἱεροψάλτου. Κατὰ τήν ἀπαγγελίαν τοῦ Προοιμακοῦ, ὁ Ἀρχιερεὺς εἶναι ἐλαφρῶς ἐστραμμένος πρὸς τό Ἀγ. Βῆμα, πάντες δ' ἀκροῶνται τούτου εὐλαβῶς.

Κατὰ τὸν Μέγαν Ἑσπερινόν ἡ ἀπαγγελία τοῦ Προοιμακοῦ ἐξικνεῖται μέχρι τῆς φράσεως "δόντος σου αὐτοῖς συλλέξουσιν". Εἰς τό σημεῖον τοῦτο οἱ Χοροὶ ἄρχονται ψάλλοντες τὰ **Ἀνοιξαντάρια** κατ' ἀντιφωνίαν, ἐνῷ ἐντός τοῦ Ἀγ. Βήματος οἱ Διάκονοι ἐνδύονται τὰς στολὰς αὐτῶν καί εὐτρεπίζουν τὰ δικηροτρί-

κηρα². Οἱ Ἱερεῖς κυκλοῦντες κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τὴν Ἀγ. Τράπεζαν ἀκροῶνται τοῦ α' Ἱερέως ἀπαγγέλλοντος χαμηλοφώνως τὰς εὐχὰς τοῦ Λυχνικοῦ, μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῶν ἀπέρχονται ἅπαντες εἰς τὰς οἰκείας αὐτῶν θέσεις, ἐν σιγῇ καὶ εὐλαβείᾳ προσευχόμενοι.

Μετὰ τὰ "Ἀνοιξαντάρια" ὁ Ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ τὰ **Εἰρηνικά**. Πρὸς τοῦτο ἐξέρχεται ἐκ τῆς Ὠραίας Πύλης, κρατῶν εἰς τὴν ἀριστεράν χειρα τὸ τρίκηρον, κατέρχεται τὰς βαθμίδας τοῦ Βήματος καὶ ἀτενίζων πρὸς τὸν Ἀρχιερέα ποιεῖ αὐτῷ σχῆμα φέρων τὴν δεξιάν, μεθ' ἧς κρατεῖ τὸ ἄκρον τοῦ ὀραρίου, εἰς τὸ στήθος. Ἀκολουθῶς στρέφεται πρὸς τὸ Ἀγ. Βῆμα καὶ ἄρχεται ἀπαγγέλλων πανηγυρικῶς τὰ Εἰρηνικά, ὑψῶν διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ ἄκρον τοῦ ὀραρίου.

Κατὰ τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως, ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος στρέφονται πρὸς αὐτόν ποιοῦντες σχῆμα, διακοπτομένων ἐπ' ὀλίγον τῶν Εἰρηνικῶν, ἕως οὗ ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογήσῃ τὸν λαόν, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος συντόμως τὸ **"Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα"**, μετὰ τὸ πέρας τοῦ ὁποίου ὁ Ἀρχιδιάκονος συνεχίζει τὴν διακοπείσαν, πρὸς στιγμήν, δέξιν. Ἐλλείπει Διακόνου ὁ α' Ἱερεὺς προκειμένου ἵνα ἄρξηται τῆς ἀπαγγελίας τῶν Εἰρηνικῶν ποιεῖ ἀπὸ τοῦ Ἱ. Βήματος σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ καὶ εἶτα ἄρχεται τοῦ μέλους ιστάμενος πρὸ τῆς Ἀγ. Τραπέζης, χωρὶς νὰ κρατῇ τρίκηρον.

Πληρωθέντων τῶν Εἰρηνικῶν ὁ α' Ἱερεὺς ἀπαγγέλλει ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης τὴν ἐκφώνησιν **"Ὅτι πρέπει Σοὶ πᾶσα δόξα..."** καὶ ἅμα τῷ πέρατι αὐτῆς στρέφεται, **ταυτοχρόνως** μετὰ τοῦ ἔξω τοῦ Βήματος ισταμένου Ἀρχidiaκό-νου, πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, ποιῶν σχῆμα. Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιδιάκονος εἰσέρχεται διὰ τῆς Ὠραίας Πύλης εἰς τὸ Ἱερόν.

Ε' - ΤΟ "ΚΕΛΕΥΣΟΝ ΔΕΣΠΟΤΑ ΑΓΙΕ..."

Μετὰ τὰ Εἰρηνικά, ὁ δεξιὸς χορὸς ψάλλει τὸ **"Κύριε ἐκέκραξα"** εἰς τὸν τυχόντα ἡχόν, ἀφοῦ προηγουμένως εἰς βοηθὸς τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου, μετὰ

² Ἐκαστος Ἐφημέριος καλὸν εἶναι νὰ ἔχῃ ἐξασφαλίσῃ ἐγκαίρως ἀριθμὸν τινα κήριων ἐκ καθαροῦ κηροῦ, τὰ ὅποια θὰ χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὰ δικηροτρίκηρα

ράσου, συνοδευόμενος καί υπό ἐτέρου, φέροντος ὡσαύτως ράσον, προσέρχονται ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου καί ἀφοῦ ποιήσουν πρό τοῦ Ἀρχιερέως σχῆμα, τότε ὁ πρῶτος ἐξ αὐτῶν ἐκφωνεῖ μεγαλοπρεπῶς τήν φράσιν "Κέλευσον Δέσποτα Ἄγιε, ἦχος ...". Ἡ φράσις δέον νά ἀποδίδεται μουσικῶς εἰς τόν φερώνυμον ἦχον, κατὰ τό κατωτέρω ὑπόδειγμα. Ὁ Ἀρχιερεὺς, στρεφόμενος πρὸς τόν δεξιόν Χορόν, δίδει αὐτῷ τήν εὐλογίαν πρὸς ἑναρξιν τοῦ "Κεκραγαρίου", ἐνῶ ὁ ἀπαγγεῖλας τό "Κέλευσον..." παραμένει μετὰ τοῦ συνοδοῦ αὐτοῦ εἰς τήν θέσιν του, ἕως ὅτου τό ψαλλόμενον μέλος φθάσῃ εἰς τό δεῦτερον "Κύριε ἐκέκραξα" τοῦ Κεκραγαρίου, ὅτε καί προσερχόμενος ὁ πρῶτος ἐκ τῶν δύο μόνος τῷ Ἀρχιερεῖ ποιεῖ μίαν μετάνοιαν, ἀσπάζεται τήν δεξιάν αὐτοῦ καί ποιῶν σχῆμα ἀπέρχεται ὀπισθοβατῶς εἰς τήν θέσιν του. Τώρα ἐκκινᾷ ὁ δεῦτερος καί ποιεῖ ἀπαραλλάκτως ὡς ὁ πρῶτος, ἐπανερχόμενος καί αὐτός ὀπισθοβατῶς εἰς τήν θέσιν του. Τότε ἀμφότεροι συγχρόνως ποιοῦσι σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ καί ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ Ἀναλόγια των.

Προεῳανήγεις εἰς ἦχον α' ᾠή Πα
 // ΚΕΛΕΥΣΟΝ ΔΕΣΠΟΤΑ //

Α α μην

π

Κελευσον Δεσποτα α α δι ε

η ηχος ηρω ωτος

"Αἰὲν ἐπιβοῶν : ηρω ωτος Δ

με ε

Κυρι ε ε κε κραζα ηρο os γε ε

προβώνηεις εἰς ἥκον 6' Δ

// ΚΕΛΕΥΖΟΝ ΔΕΞΠΟΤΑ //

α μην

Κελευγον Δε ε ηρο οτα α α

αλι ε η ηχος δε

ε ευ ε ε ρος

με

Κυ υ υ ρι ε ε κεκρα ζα ηρο os γε

.....

προβώνηεις εἰς ἥκον 8' η Γα

// ΚΕΛΕΥΖΟΝ ΔΕΞΠΟΤΑ //

α μην

Κελευγον Δε ε ηρο τα α α

λι ε η ηχος ρι ε ρος

με

Κυ ρι ε ε κε ε κραζα ηρο os

γε ε

“ΧΕΛΕΥΖΟΝ ΔΕΣΠΟΤΑ”

$\frac{2}{a} \mid \frac{1}{\mu\eta\gamma} \cdot \frac{b}{x}$

$\frac{2}{\text{H}} \text{ } \frac{1}{\text{E}} \text{ } \frac{1}{\text{U}} \text{ } \frac{1}{\text{G}} \text{ } \frac{1}{\text{O}} \text{ } \frac{1}{\text{V}}$

$\frac{1}{x} \cdot \frac{1}{y} = \frac{1}{xy}$

جیب
۷۴

 Η υ ρ ι ε ε κε κρα α ζ α η ρ ο ο ς γε ε δ

Προσφωνήσεις εἰς ἕχον ἡθᾶς α'

// ΚΕΛΕΥΣΟΝ ΔΕΣΠΟΤΑ // 7x

π $\frac{z^2}{a^2} - \frac{1}{\mu n^2}$

π
9

 Κε λευ γον Δε ηγο ρα α α α δι ε

 n n xos ηηα α δι os ου ηρω

4
202

9

باب
۴۷

५९

 Κυ ρι ι ε ε κε ε κρα α θα ηρο ος θε

.....

Προσφώνησις εἰς ἱκανὸν ἡλιακὸν β' ἡ ἡμερᾶς

ΚΕΛΕΥΣΟΝ ΔΕΣΠΟΤΑ

$$E_S \int_a^{\infty} \frac{r}{a} dr > \int_{\mu r}^4$$

३५

Κε λευ γον Δε ε γη ο τα α α

α α ε η η χο ος

η α α ος του δευ τε ε ρου

η ε η ρι ι ε ε κε κρα ζα

η ος γε

Προφώνησις εἰς ἦχον Βαρύν

ΚΕΛΕΥΞΟΝ ΔΕΞΠΟΤΑ

α μην

Κε λευ γον Δε ε γη ο τα α α α

ε η η η χο ος βα ρυς

η ε

η ρι ι ε ε κε κρα ζα η ος γε

.....

Προφώνησις εἰς ἦχον ῥηάδιον δ' η

ΚΕΛΕΥΞΟΝ ΔΕΞΠΟΤΑ

α μην

Κε λευ γον Δε ε γη ο τα α α α

ι ε η χο ος η α α ος

του τε τα αρ του

υε

Κυ υ ρι ι ε ε κεκρα

ΣΤ' -ΤΟ "ΚΥΡΙΕ ΕΚΕΚΡΑΞΑ", ΤΟ "ΚΑΤΕΥΘΥΝΘΗΤΩ" ΚΑΙ ΤΟ ΘΥΜΙΑΜΑ

Μετά τό "Κέλευσον..." άρχεται ό δεξιός χορός τό "Κύριε έκέκραξα" είς τόν τυχόντα ήχον. Είς τό "Κατευθυνθήτω", όπερ ψάλλει ό άριστερός Χορός, ό 'Αρχιδιάκονος καί ό β' Διάκονος εξέρχονται από τής 'Ωραίας Πύλης, κρατούντες είς τάς δεξιάς μέν αυτών ανά έν θυμιατόν, είς δέ τάς άριστεράς δικηροτρίκηρα καί φέροντες καλυμμαύχια. 'Ελλείπει Διακόνου τούτο πράττει ό 'Ιερεύς, περιβαλλόμενος καί φελώνιον. Σταθέντες οι δύο Διάκονοι έμπροσθεν του άρχιερατικού Θρόνου, ό 'Αρχιδιάκονος δεξιά καί ό β' Διάκονος άριστερά του, ύψουν ταυτοχρόνως τά άτινα κρατουں θυμιατά πρός εύλογίαν, λέγοντες "Εύλόγησον Δέσποτα τό θυμίαμα". Καί του 'Αρχιερέως εύλογήσαντος, κατά την τάξιν, ότε ό β' Χορός ψάλλει την φράσιν "ώς θυμίαμα ένώπιόν Σου" οι δύο Διάκονοι θυμιουν τόν 'Αρχιερέα τρίς, ύποκλινόμενοι έλαφρώς καθ' ήν στιγμήν εκείνος εύλογεί τούτους. 'Ακολουθως μεταβαίνουν, βαδίζοντες παραλλήλως, έμπροσθεν τών βαθμίδων του 'Ι. Βήματος καί ιστάμενοι παραπλεύρως ό είς του άλλου (ό πρώτος δεξιά, ό δεύτερος άριστερά) συγχρονίζονται είς την κίνησιν τής χειρός καί άρχονται θυμιώντες ανά τρίς τάς ιεράς εικόνας του τέμπλου κατά σειράν, ήτοι του Κυρίου, τής Θεοτόκου, του Τιμίου Προδρόμου καί του 'Αγίου του Ναού, ύποκλινόμενοι έλαφρώς πρό εκάστης εικόνας συντελουμένου του θυμιάματος.

'Ακολουθως άμφότεροι έπιστρέφουν πρό του άρχιερατικού Θρόνου καί θυμιουν ταυτοχρόνως τόν 'Αρχιερέα τρίς, έκ τριών εκάστην φοράν θυμιάσεων,

ὑποκλινόμενοι ἐλαφρῶς πρό αὐτοῦ, εὐλογοῦντος τούτους. Ἐν συνεχείᾳ, ὁ μὲν Ἀρχιδιάκονος θυμιᾷ τὸν δεξιὸν Χορόν, ἐνῶ ὁ β' Διάκονος τὸν ἀριστερόν. Συνεχίζοντες θυμιοῦν ἀντιστοιχῶς τοὺς ἐν τῷ δεξιῷ καὶ ἀριστερῷ κλίτει τοῦ Ναοῦ εὐρισκομένους πιστούς. Περαιτῶσαντες οὕτως τὸ θυμίαμα συναντῶνται ἐκ νέου πρό τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου καὶ θυμιοῦν τὸν Ἀρχιερέα τρίς ἐκ τριῶν ἐκάστην φορὰν θυμιάσεων ὑποκλινόμενοι καὶ πάλιν ἐλαφρῶς, καθ' ἣν στιγμὴν δέχονται τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ, καὶ ἀπερχόμενοι πρό τῶν βαθμίδων ἐπαναλαμβάνουν τὴν θυμίασιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων τοῦ τέμπλου, ὡς τὸ πρότερον, εἰσερχόμενοι τέλος ἐντὸς τοῦ Ἱ. Βήματος. Ἐκεῖ ὁ μὲν Ἀρχιδιάκονος ἵσταται πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ὁ δὲ δεῦτερος μεταβαίνει ὀπισθεν αὐτῆς μέ μετώπον πρὸς τὸν α' Διάκονον, καὶ ἀρχονται θυμιῶντες κυκλοτερῶς τὴν Ἀγ. Τράπεζαν, εἶτα τὴν Ἀγ. Πρόθεσιν, τοὺς ἐντὸς τοῦ Ἱ. Βήματος Κληρικούς (τοὺς δεξιὰ τῆς Ἀγ. Τραπέζης ὁ πρῶτος, τοὺς ἀριστερά αὐτῆς ὁ δεῦτερος) καὶ τέλος, ἐλθόντες ἀμφοτέρω ὁ εἰς ἑναντι τοῦ ἄλλου ὀπισθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης, θυμιοῦν ἀλλήλους καὶ ἀποθέτουν τὰ θυμιατά.

Ζ'- Η ΕΙΣΟΔΟΣ

Ψαλλομένου τοῦ Δοξαστικοῦ οἱ μέλλοντες νὰ εἰσοδεύσουν Ἱερεῖς ἐνδύονται ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον, οἱ δ' ἐξ' αὐτῶν Ἀρχιμανδρίται καὶ Πρωτοπρεσβύτεροι φέρουν καὶ τὸν ἐπιστήθιον αὐτῶν σταυρόν. Ἐννοεῖται ὅτι ἐνδύονται οἱ ἔχοντες ἤδη λάβει "καιρόν" παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Ἑσπερινοῦ. Τυχόν ἐκ τῶν ὑστέρων ἀφικόμενοι, δεόν ὅπως εἰς τὸ Δοξαστικόν μεταβοῦν ἀνά δύο εἰς τὸν Θρόνον, ἐξερχόμενοι τῆς νοτίας Πύλης τοῦ Ἱεροῦ, καὶ λάβουν τότε "καιρόν" κατὰ τὴν ἰδίαν ὡς προεγράφη τάξιν, ἵνα ἐν συνεχείᾳ, ἐπανερχόμενοι διὰ τῆς αὐτῆς Πύλης εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα ἱεροφορέσουν.

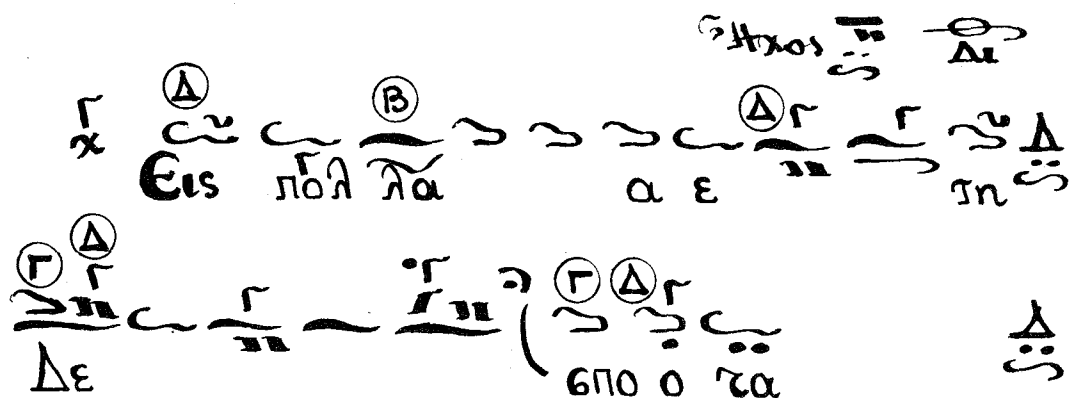
Ἡ Εἴσοδος τελεῖται ὡς ἐξῆς: Ὁ α' Διάκονος, ἡ ἐλλείψει τούτου ὁ πρῶτος τῇ τάξει Ἱερεὺς, λαμβάνει τὸ θυμιατόν καὶ ψαλλομένου τοῦ "Καὶ νῦν" ἔρχεται ἔμπροσθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἀσκεπής. Ὑψῶν δὲ αὐτὸ λέγει πρὸς τὸν α' Ἱερέα: "Εὐλόγησον Δέσποτα τὸ θυμίαμα", καὶ τοῦ Ἱερέως εὐλογήσαντος, θυμιᾷ ἐκ

τῶν ἐμπροσθεν τὴν Ἀγ. Τράπεζαν τρίς, εἴτα ἔρχεται εἰς τὸ δεξιὸν αὐτῆς μέρος καὶ θυμιᾷ καὶ τοῦτο τρίς, ἱστάμενος ἐπ' ὀλίγον, τὸ αὐτὸ δὲ πράττει καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο πλευράς τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν Ἱερέων ἐρχομένων κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὁφικίων καὶ τῶν πρεσβείων αὐτῶν, ὡσαύτως ἄσκεπῶν. Προηγούνται οἱ Ἀρχιμανδρίται κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἱερωσύνης, ἔπονται οἱ Πρωτοπρεσβύτεροι, οἱ ὁφικιοῦχοι Ἱερεῖς καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὰ πρεσβεῖα τῆς ἱερωσύνης Ἱερεῖς, οἵτινες ἅπαντες φέρουν ἐπιτραχήλιον καὶ φελώνιον. Τοῦ ἀρχidiaκόνου φέροντος τὸ θυμιατόν, προηγούνται οἱ ἕτεροι διάκονοι κρατοῦντες ἀνά χειρας τὰ δικηροτρίκηρα. Ἐκαστος Ἱερεὺς πρὸ τῆς ἐκκινήσεως αὐτοῦ προσέρχεται ἐμπροσθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ὑποκλίνεται πρὸ αὐτῆς καὶ ἄρχεται εἰσοδεῦων σεμνῶς καὶ σοβαρῶς. Τῆς ὅλης πομπῆς προηγούνται λαμπαδούχοι.

Οἱ πρῶτοι Διάκονοι, οἱ φέροντες τὰ δικηροτρίκηρα, φθάσαντες πρὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, ποιοῦν σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ, εὐλογοῦντι αὐτούς καὶ παρατάσσονται ἔνθεν κακεῖθεν τοῦ Θρόνου, ὁ τὸ τρίκηρον ἔχων ἐκ δεξιῶν καὶ ὁ τὸ δίκηρον ἐξ ἀριστερῶν. Ὁ ἀκολουθῶν αὐτούς Ἀρχidiaκόνος, ὁ φέρων τὸ θυμιατόν καὶ ὑψῶν τοῦτο πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως, αἰτεῖται τὴν εὐλογίαν τῆς Εἰσόδου λέγων : **"Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν Ἀγίαν Εἴσοδον"**. Τοῦ Ἀρχιερέως εὐλογήσαντος, ὁ Διάκονος θυμιᾷ τοῦτον τρίς, ὑποκλινόμενος ἐλαφρῶς, καὶ ἀκολουθῶς μεταβαίνει πρὸ τῶν βαθμίδων καὶ θυμιᾷ τὰς ἱεράς εἰκόνας τοῦ τέμπλου, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐπραξεν. Ἀκολουθῶς θυμιᾷ τὸν Ἀρχιερέα ἐννεάκις πρὸ τοῦ Θρόνου, τοὺς Ἱερεῖς καὶ τὸν λαόν, ἀπὸ τῆς θέσεώς του. Κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν οἱ ὀπισθεν ἐρχόμενοι Ἱερεῖς, φθάνοντες ἕκαστος πρὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, ποιοῦν σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ, εὐλογοῦντι αὐτούς καὶ καταλαμβάνουν τὰς θέσεις αὐτῶν ἔνθεν κακεῖθεν τοῦ Θρόνου κατὰ τὴν σειρὰν των, ἧτοι ὁ α' Ἱερεὺς ἱσταται εἰς τὸ δεξιὸν τοῦ Ἀρχιερέως, εὐθὺς μετὰ τὸν κρατοῦντα τὸ τρίκηρον Διάκονον, ὁ δεύτερος Ἱερεὺς ἀντιστοιχῶς ἀριστερά, ὁ τρίτος δεξιὰ κ.ο.κ.

Πληρωθείσης τῆς ψαλμωδίας τοῦ **"Καὶ νῦν..."** ὁ Διάκονος ὁ ἔχων περατώσει τὸ θυμίαμα καὶ ἱστάμενος πρὸ τῶν βαθμίδων, ὑψῶν τὸ θυμιατόν

έκφωνεῖ: "Σοφία ὀρθοί" καί οἱ ἱερεῖς τῷ νεύματι τοῦ χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως ψάλλουν πανηγυρικῶς τό "Φῶς ἱλαρόν". Ψαλλομένου τούτου ὁ Ἀρχιερεὺς κρατεῖ ἀνά χειράς τὰ δικηροτρίκηρα παραλαβὼν ταῦτα παρὰ τῶν ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἱσταμένων δύο Διακόνων, ἀφού προηγουμένως παραδώσει τὴν ἀρχιερατικὴν ράβδον εἰς τόν παρακεῖμενον Ὑποδιάκονον ἢ ἱερόπαιδα. Τὰ δικηροτρίκηρα δέον νά δίδωνται εἰς τόν Ἀρχιερέα καταλλήλως, ἥτοι μέ τὰς κορδέλλας ἐστραμμένας πρὸς τό μέρος τῶν Διακόνων, ὥστε ὁ Ἀρχιερεὺς νά τὰ κρατήσῃ, χωρίς νά χρειασθῇ νά κάνῃ ἐλιγμούς προσαρμογῆς. Εἰς τό "Τιέ Θεοῦ" εὐλογεῖ τόν λαόν, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος ἀπαξ τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα".

Ὁ ἐκφωνήσας τό "Σοφία, ὀρθοί" Διάκονος, στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω προβαίνει ὀλίγον καί ἔρχεται εἰς τό μέσον τοῦ Σωλέα, ἐνθα καί ἱσταται ἀτενίζων τόν Ἀρχιερέα. Μετά τό "Φῶς ἱλαρόν" ὁ β' Διάκονος ἐκφωνεῖ "Ἐσπέρας προκεείμενον" καί ὁ Ἀρχιερεὺς μετὰ τῶν Ἱερέων ψάλλουν τό Προκεείμενον τῆς ἡμέρας. Τούτου πληρωθέντος, ὁ κρατῶν τό θυμιατόν Διάκονος θυμιᾷ τρίς τόν Ἀρχιερέα καί εἰσέρχεται εἰς τό Ἀγ. Βῆμα, ἱστάμενος ἐμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης καί θυμιῶν ἓνα ἕκαστον τῶν εἰσερχομένων Ἱερέων. Οἱ Ἱερεῖς ἀπέρχονται καί οὗτοι ἐντός τοῦ Ἀγ. Βήματος κατὰ τὴν τάξιν τῶν ὀφθικίων καί τῶν πρεσβειῶν, ἀφού ποιήσουν σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ ἀνά δύο κατενώπιον αὐτοῦ. Τό αὐτό πράττουν καί οἱ Διάκονοι, ἀφού προηγουμένως εἰς ἕκαστος αὐτῶν ποιεῖ

σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ. Εἰσερχόμενοι δέ οἱ Ἱερεῖς ποιῶσι σχῆμα πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης καί ἐν συνεχείᾳ κυκλοῦσι ταύτην κατὰ τήν σειράν ὀφφικίων καί πρεσβείων.

Η' - ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΣΥΝΑΠΤΗ

Τά ἀναγνώσματα ἀναγινώσκει ἀπό τοῦ Θρόνου ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπὸ διφθέρας, ἣν προσάγει αὐτῷ ὁ Ἀναγνώστης. Πρὸς τοῦτο προσέρχεται οὗτος πρό τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου καί ποιήσας μετάνοιαν μίαν, ἀσπάζεται τὴν δεξιάν τοῦ Ἀρχιερέως καί ἀνοίξας τὸ βιβλίον προσφέρει τοῦτο πρὸς ἀνάγνωσιν τῷ Ἀρχιερεῖ. Πρὸ ἐκάστου ἀναγνώσματος οἱ Διάκονοι ἐκ περιτροπῆς ἀντιφωνοῦν τὸ "Σοφία, πρόσχωμεν". Μετὰ τὴν λήξιν τῶν ἀναγνωσμάτων ὁ Ἀναγνώστης ποιεῖ ὡσαύτως μετάνοιαν μίαν, ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως, ποιεῖ σχῆμα καί ἀπέρχεται.

Μετὰ τὰ ἀναγνώσματα ἐξέρχεται τοῦ Ἀγ. Βήματος ὁ β' Διάκονος κρατῶν διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς τὸ δικήριον καί διὰ τῆς δεξιᾶς τὸ ἄκρον τοῦ ὀραρίου αὐτοῦ, καί κατελθὼν τὰς βαθμίδας, ποιεῖ σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ, εὐλογοῦντι αὐτόν, καί εἶτα στρεφόμενος πρὸς τὸ Ἱερὸν ἄρχεται ἀπαγγέλλων τὴν Ἑκτενῇ. Εἰς τὴν μνημόνευσιν τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἀρχιερέως, στρέφεται πρὸς αὐτόν ποιῶν σχῆμα. Τοῦτο πράττει καί ὁ ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἱστάμενος α' Ἱερεὺς, ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτοῦ στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἀρχιερέα καί δεχόμενος τὴν εὐλογίαν τοῦ χοροστατοῦντος, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος χῦμα τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

Τὴν ἐκφώνησιν "Ὅτι ἐλεήμων..." ἀπαγγέλλει ὁ β' Ἱερεὺς ἀπὸ τῆς θέσεώς του, ποιήσας σχῆμα, ὅστις περατῶν ταύτην, ἐξέρχεται ὀλίγον ἐκ τῆς Ὠραίας Πύλης καί ταυτοχρόνως μετὰ τοῦ ἐξω αὐτῆς ἱσταμένου Διακόνου ποιῶν σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ εὐλογοῦντι αὐτούς. Ὁ Διάκονος εἰσέρχεται. Εἰθισται οἱ ἐκφωνοῦντες Ἱερεῖς νὰ ἴστανται πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης, τοῦ α' Ἱερέως παραχωροῦντος εἰς αὐτούς, κατὰ διαδοχικὴν σειράν, τὴν θέσιν του.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπαγγελία ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως τοῦ "Καταξίωσον Κύριε...",

ένω ὁ γ' Διάκονος μετά δικηρίου -καί τούτου μὴ ὑπάρχοντος ὁ Ἀρχιδιάκονος μετά τρικηρίου- ἐξέρχεται ἐκ τῆς Ὠραίας Πύλης, κατέρχεται τὰς βαθμίδας, ποιεῖ σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ καί στρεφόμενος πρὸς τὸ Ἱερὸν ἀπαγγέλλει τὰ "Πληρωτικά". Ὁ γ' Ἱερεὺς, ἀφοῦ ποιῇ σχῆμα, ἐκφωνεῖ τὸ "Ὅτι ἀγαθός..." ποιῶν ἐν συνεχείᾳ, ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης, σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ, ὁμοῦ μετά τοῦ ἐξω ἱσταμένου Διακόνου. Τὸ "Εἰρήνη πᾶσι" ἐκφωνεῖ ὁ Ἀρχιερεὺς, τοῦ α' Ἱερέως στρεφομένου ἀπὸ τῆς Ἀγ. Τραπέζης πρὸς αὐτόν καί ὑποκλινομένου, καί τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος γοργὰ τὸ "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα". Ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ "Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν..." καί ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει χαμηλοφώνως ἀπὸ τοῦ Θρόνου τὴν Εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας. Τὸ "Εἴη τὸ κράτος τῆς βασιλείας σου..." ἀπαγγέλλει ὁ δ' Ἱερεὺς, μετά δέ τὸ τέλος τῆς ἐκφωνήσεως μετακινούμενος πρὸς τὴν Ὠραίαν Πύλην ποιεῖ σχῆμα τῷ Ἀρχιερεῖ, ταυτοχρόνως μετά τοῦ ἐξω ἱσταμένου Διακόνου, ὅστις ἀκολούθως εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἀγ. Βῆμα.

Θ' - Η ΛΙΤΗ ΚΑΙ Η ΑΡΤΟΚΛΑΣΙΑ

Μετά τὴν ἐκφωνήσιν "Εἴη τὸ κράτος..." ἄρχεται ὡς ἐξῆς ἡ ἀκολουθία τῆς **Λιτῆς**: Οἱ Ἱερεῖς ἅπαντες φέροντες ἐπιτραχήλιον καί φελώνιον, οἱ δ' ἐξ' αὐτῶν Ἀρχιμανδρίται καί σταυρόν μετ' ἐπανωκαλυμμαυχίου, καί οἱ Πρωτοπρεσβύτεροι σταυρόν, οἱ δέ Διάκονοι κρατοῦντες ἀνά χεῖρας τὰ δικηροτρίκηρα, ἄρχονται λιτανεύοντες τὴν ἱεράν εἰκόνα τοῦ ἐορταζομένου Ἀγίου, εὐτρεπισμένην καταλλήλως διὰ τριῶν κηρίων, ἐκκινοῦντες ἀπὸ τοῦ Ἱεροῦ Βήματος καί ἐξερχόμενοι ἐκ τῆς βορείας Πύλης τούτου κατὰ τὴν σειρὰν τῶν πρεσβείων ὡς ἐξῆς: Προπορεύονται οἱ λαμπαδοῦχοι καί ἔπονται **α)** οἱ Διάκονοι φέροντες τὰ δικηροτρίκηρα, **β)** εἰς Διάκονος κρατῶν τὸ θυμιατόν καί θυμίων τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου, **γ)** εἰς Ἱερεὺς κρατῶν ὑψηλὰ τὴν λιτανευομένην ἱεράν εἰκόνα, **δ)** εἰς ἕτερος Ἱερεὺς, ψάλλον ἐν τροπάριον ἐκ τῆς Ἀκολουθίας τῆς Λιτῆς τῆς ἐορτῆς καί **ε)** ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι Ἱερεῖς κατὰ τὰ πρεσβεῖα. Οὗτοι ἅπαντες διασχίσαντες τὸν Ναόν, ἀφικνοῦνται διὰ τοῦ δεξιοῦ κλίτους τοῦ Ναοῦ εἰς τὸν Σωλέα, ἐνθα ἐπὶ

τραπέζης ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἔχουν τοποθετηθῇ οἱ πρὸς εὐλογία ἄρτοι, μετὰ δύο φιαλῶν οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ κηρίων ἀνημμένων. Ἐκεῖ, οἱ μὲν λαμπαδοῦχοι καταλαμβάνουν τὰς οἰκείας θέσεις των, ὁ δὲ κρατῶν τὴν εἰκόνα ἱερεὺς προσάγει ταύτην τῷ Ἀρχιερεὶ πρὸς ἀσπασμόν καὶ εἶτα ἀπέρχεται καὶ ἵσταται ὀπισθεν τῆς τραπέζης τῶν ἄρτων καὶ πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ Ἱ. Βήματος, μέ μετώπον πρὸς τόν Ἀρχιερέα, καὶ οἱ λοιποὶ ἅπαντες, ποιήσαντες σχῆμα καὶ δεξάμενοι τὴν εὐλογία, παρατάσσονται ἔνθεν κακεῖθεν τοῦ Θρόνου.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἐκφώνησιν "Εἴη τό κράτος..." ὁ Ἀρχιδιάκονος λαμβάνων ἀνά χειρας ἐκ τοῦ Ἱ. Βήματος τὸ ἀρχιερατικόν ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον, προσφέρει ταῦτα πρὸς τόν Ἀρχιερέα, δοτις περιβάλλεται ταῦτα. Ἐπομένως καθ' ἣν ὥραν ἡ λιτανευτικὴ πομπὴ ἔχει φθάσει πρὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, ὁ Ἀρχιερεὺς φορεῖ ἤδη ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον. Πληρωθέντος δὲ καὶ τοῦ μέλους τοῦ τροπαρίου τῆς λιτῆς, ἄρχεται ὁ δεξιὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἱστάμενος α' Διάκονος τῆς δεήσεως : "**Ελέησον ἡμᾶς ὁ Θεός...**", τοῦ β' Διακόνου λέγοντος τὴν δευτέραν δέησιν "**Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν...**", τοῦ γ' Διακόνου τὴν ἐπομένην κ.ο.κ. Ἐάν δὲν ὑπάρχη γ' διάκονος τὰς ἐκφωνήσεις ἀποδίδουν ἀντιφωνικῶς οἱ ὑπάρχοντες Διάκονοι, ἐνὸς δὲ μόνον ὑπάρχοντος οὗτος λέγει ἀπάσας. Τό "**Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός...**" ἀπαγγέλλει ὁ Ἀρχιερεὺς ὡς καὶ τό "**Ελεήμων γάρ...**". Ἐν συνεχείᾳ εὐλογεῖ τόν λαόν διὰ τοῦ "**Εἰρήνη πᾶσι**" καὶ ἀπαγγέλλει τό "**Δέσποτα πολυέλεε**".

Τοῦ Ἀρχιερέως βαίνοντος πρὸς τό τέλος τῆς ἄνω ἀπαγγελίας, ὁ α' Ἱερεὺς λαμβάνει ἀνά χειρας τὸ θυμιατόν καὶ προσέρχεται μετ' αὐτοῦ πρὸ τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου καὶ ὑψῶν τοῦτο, εὐθὺς μετὰ τὴν εὐχήν, αἰτεῖται τὴν εὐλογία τοῦ θυμιάματος καὶ ἄρχεται ψάλλον τό "**Θεοτόκε Παρθένε**" εἰς ἦχον πλ. α' στιχηραρικόν, θυμιῶν τρίς τόν εὐλογήσαντα τό θυμίαμα Ἀρχιερέα καὶ εἶτα περιφερόμενος βραδέως τρίς γύρωθεν τῆς τραπέζης τῶν ἄρτων, οὓς θυμιᾷ "κύκλωθεν ἐν σταυρικῷ τύπῳ, οὐχ' ὡς ἅγια, ἀλλ' ὡς ἁγιασθῆναι μέλλοντα, μᾶλλον δὲ ὡς προαγιάζων αὐτὰ τῷ σταυρῷ καὶ τῷ θυμιάματι, ὅτε οὐδέ θυμιῶν τὴν κεφαλὴν ὑποκλίνει" (Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Περί τῶν Νυχθ. Ἀκολουθιῶν, Κεφ.

MB). Κατά την μετάβασιν αὐτοῦ πρὸς τὸ μέρος τῆς Ὑραίας Πύλης, στρέφεται πρὸς αὐτὴν καὶ θυμῷ τὰς ἱεράς εἰκόνας τοῦ τέμπλου, φροντίζων νὰ συμπίπτῃ χρονικῶς ἡ ψαλμωδία τῆς λέξεως "Μαρία" μὲ τὸ θυμίαμα τῆς ἱ. εἰκόνης τῆς Θεοτόκου, συνεχίζων δὲ τρίς τὰς περιφοράς αὐτοῦ, ἀφικνεῖται τέλος πρὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ὃν θυμῷ καὶ αὐθις τρίς, ἀκολουθῶς δὲ τοὺς Ἱερεῖς, Διακόνους καὶ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς θέσεώς του. Πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ψάλλοντος, ὁ δεξιὸς Χορὸς ὁλοκληρώνει τὸ μέλος ἀπὸ τοῦ "...ὅτι Σωτὴρα ἔτεκες", ὥστε νὰ δοθῇ ὁ χρόνος εἰς τὸν ἁ' Ἱερέα νὰ ἐπιληφθῇ τῶν ἐπομένων.

Ἀκολουθῶς οὗτος ἀποθέτων τὸ θυμιατόν, λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας ἓνα τῶν ἄρτων καὶ ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἱερέων προσάγει τοῦτον τῷ Ἀρχιερεῖ πρὸς εὐλογία. Τοῦ δὲ Ἀρχιερέως εὐλογήσαντος ψάλλεται ὑφ' ἀπάντων τὸ **"Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν..."**. Εἰρήσθω ὅτι εἰς περίπτωσιν πλήθους Ἱερέων, μὴ δυναμένων ἀπάντων ὅπως ἄπτωνται τοῦ ἄρτου, τίθενται αἱ χεῖρες τῶν πλεόν ἀπομεμακρυσμένων ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ προηγουμένου αὐτῶν ἱερέως, κ.ο.κ.

Ἔπονται τὰ Ἀπόστιχα ψαλλόμενα ὑπὸ τῶν Χορῶν, ἐνῶ ὁ Διάκονος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ Ἀρχιερέως τὸ ἐπιτραχήλιον καὶ τὸ ὠμοφόριον. Εἴθισται πρὸ τῶν Ἀποστίχων νὰ ἐκφωνῇται ὁ πανηγυρικός λόγος³.

Γ' - Η ΑΠΟΛΥΣΙΣ

Μετὰ τὸ Δοξαστικόν τῶν Ἀποστίχων καὶ τὸ "Καὶ νῦν...", ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει ἀπὸ τοῦ Θρόνου τὸ **"Νῦν ἀπολύεις..."**, τοῦ ἁ' Ἱερέως ἐστραμμένου ὄντος πρὸς τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς Ὑραίας Πύλης. Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπαγγελία τοῦ

³ Εἰς ἐνίας περιπτώσεις ἡ λιτὴ καὶ ἡ ἀρτοκλασία ψάλλονται εἰς τὸ προαύλιον τοῦ πανηγυρίζοντος Ναοῦ. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν οἱ Ἱερεῖς λιτανεύοντες τὴν ἱερὰν εἰκόνα ἐξέρχονται τοῦ Ἀγ. Βήματος, προσέρχονται πρὸς τὸν ἀρχιερατικὸν Θρόνον καὶ βαίνουν, κατὰ τὴν τάξιν, πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἀκολουθούμενοι ἐν τέλει ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ἔχοντος ἐν τῷ μεταξύ περιβληθῇ ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον. Κατὰ τὴν ἐν λόγῳ λιτάνευσιν προηγούνται, ὡς εἰκός, οἱ νεώτεροι κατὰ τὰ πρεσβεῖα Ἱερεῖς καὶ ἔπονται οἱ πρεσβειούχοι. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἐφαρμόζεται ἡ προδιαληφθεῖσα Τάξις. Ἐνίοτε ἡ τάξις τῆς Ἀρτοκλασίας τελεῖται μετὰ τὰ Ἀπόστιχα, ἐὰν τηρηθῇ τὸ τυπικόν τοῦ Ἀγ. Σάββα.

Τρισαγίου ὑπὸ τοῦ Ἀναγνώστου, ἱσταμένου πρό τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, προτάσσοντος αὐτοῦ χῆμα τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα". Μετά τό τέλος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ Τρασαγίου, ὁ Ἀναγνώστης προσέρχεται ἐνώπιον τοῦ Θρόνου καί ποιήσας σχῆμα καί μετάνοιαν μίαν, ἀσπάζεται τήν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως, ποιεῖ μετάνοιαν καί σχῆμα καί ἀπέρχεται εἰς τά ἴδια. Ὁ α' Ἱερεὺς, ποιήσας σχῆμα, ἐκφωνεῖ ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης τό "Ὅτι Σοῦ ἐστίν..." καί στρεφόμενος πρὸς τόν Ἀρχιερέα ποιεῖ ἐκ νέου αὐτῷ σχῆμα. Εἶτα οἱ χοροὶ ψάλλουν τά Ἀπολυτίκια καί τό Θεοτοκίον. Σημειωτέον ὅτι εἰς Δεσποτικές καί Θεομητορικές ἐορτάς ἐπαναλαμβάνεται τρίς τό Ἀπολυτίκιον, ἄνευ τοῦ "Δόξα Πατρί..." καί τοῦ "Καί νῦν...".

Ψαλλομένων τῶν Ἀπολυτικίων ἐξέρχονται ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης ὁ Ἀρχιδιάκονος καί ὁ β' τῶν Διακόνων, ἀπεκδυθέντες ἐν τῷ μεταξύ τὰς στολάς αὐτῶν καί ἐλθόντες ἀμφότεροι πρό τοῦ Θρόνου ποιοῦν σχῆμα ταυτοχρόνως καί παρατάσσονται ὁ μὲν πρῶτος δεξιόθεν, ὁ δέ δεύτερος ἀριστερόθεν αὐτοῦ. Ἐξ αὐτῶν ὁ πρῶτος κρατεῖ ἀνά χεῖρας τόν Σταυρόν εὐλογίας. Πληρωθέντων τῶν Ἀπολυτικίων, λέγει ὁ α' Διάκονος "Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν". Καί ὁ Ἀρχιερεὺς, λαβὼν παρ' αὐτοῦ τόν Σταυρόν, εὐλογεῖ τόν λαόν, λέγων : "Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος...". Ταῦτα ἐφ' ὅσον προηγήθη Ἀρτοκλασία. Ἄλλως ὁ Ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ "Σοφία". Ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει "Ὁ ὢν εὐλογητὸς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, πάντοτε νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων". Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιδιάκονος ἀπαγγέλλει τό "Στερεώσαι Κύριος ὁ Θεός..." καί ὁ α' Ἱερεὺς ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης λέγει τὴν Ἀπόλυσιν. Ἐάν εἶναι Ἀρχιμανδρίτης φέρει ἐπιτραχήλιον, φελώνιον, σταυρόν καί ἐπανωκαλύμμαυχον. Ἐάν εἶναι Πρωτοπρεσβύτερος τὰ ἀνωτέρω πλὴν τοῦ τελευταίου. Ἡ Ἀπόλυσις τελεῖται ἐν συνεχείᾳ τῶν προηγηθέντων ὡς ἐξῆς:

Ὁ Ἱερεὺς: "Ὑπεραγία Θεοτόκε σῶσον ἡμᾶς".

Ὁ Ἀρχιδιάκονος: "Τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουβεὶμ...".

Ὁ Ἱερεὺς: "Δόξα σοι Χριστέ ὁ Θεός, ἡ ἐλπίς ἡμῶν Κύριε δόξα Σοι".

Ὁ Ἀρχιδιάκονος: "Δόξα Πατρί... Καί νῦν... Κύριε ἐλέησον (τρὶς).

Δέσποτα "Άγιε εὐλόγησον".

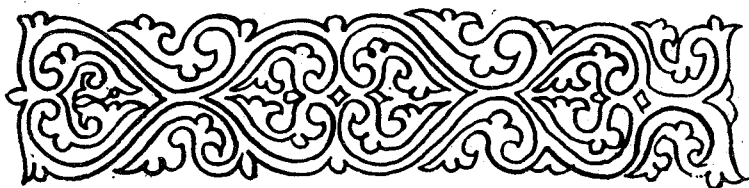
Ὁ Ἱερεὺς: "Ὁ Ἀναστάς ἐκ νεκρῶν Χριστός ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν..."

Διαρκούσης τῆς Ἀπολύσεως, ὁ Ἀρχιερεὺς διὰ τοῦ, ὄν κρατεῖ εἰς χεῖρας του, Σταυροῦ ἄρχεται εὐλογῶν τὸν λαόν, τοῦ δεξιοῦ χοροῦ ψάλλοντος ἡρέμα τό : "Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα ἡμῶν Κύριε φύλαττε εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

Τὸν ΔΕΣΠΟΤΗΝ ἱχος — — — — —

Τὸν Δε σποτην καὶ Ἀρ χι ε ρε
 α η μων Κυ ρι ε φυ λατ τε εἰς ποῶ
 λα ε τη Δε σπο τα εἰς ποῶ λα ε τη
 Δε σπο τα εἰς ποῶ λα α ἱ ε τη Δε σπο τα

Μετά τὴν ἀπαγγελίαν δέ τῆς Ἀπολύσεως, ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει ἐκφώνως τό "Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν..." καὶ ὁ α' Ἱερεὺς λέγει "Δι' εὐχῶν τοῦ

Τ Α Ξ Ι Σ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΥ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

χοροστατούντος Ἀρχιερέως

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Ὡσάκις πρόκειται νά χοροστατήσῃ Ἀρχιερεύς εἰς τήν Ἀκολουθίαν τοῦ Ὁρθοῦ τῆς Κυριακῆς, οὗτος μέν ἀφικνεῖται πρό τῶν πυλῶν τοῦ Ναοῦ ὀλίγον πρό τῆς ἐνάρξεως τῶν Καταβασίων, ὁ δέ ἐφημέριος ἄρχεται τοῦ Ὁρθοῦ εἰς τήν κεκανονισμένην ὥραν, ποιῶν "Εὐλογητός" μετ' ἐπιτραχηλίου. Ἀναγιγνωσκομένου τοῦ Ἑξαψάλμου, ὁ Ἱερεύς ἀσκεπῆς ἀπαγγέλλει μυστικῶς τὰς εὐχάς τοῦ Ὁρθοῦ ἱστάμενος πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης, καθ' ὅσον διαρκεῖ ἡ ἀνάγνωσις τῶν τριῶν πρώτων ψαλμῶν τοῦ Ἑξαψάλμου, μετὰ δέ ταῦτα ἀπό τῆς Ὠραίας Πύλης, ὧν ἐστραμμένος πρός τήν εἰκόνα τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ. Ἀκολουθοῦν τὰ "Εἰρηνικά" εἰς ἡπιον καί χαμηλόν ὕφος καί οἱ Ψάλται ἄρχονται τοῦ "Θεός Κύριος", ψάλλοντες ἐν συνεχείᾳ τὰ Ἀπολυτίκια, κατὰ τήν τάξιν. Εἰς τὰ "Καθίσματα" ὁ Ἱερεύς δέν λαμβάνει "Καιρόν" καί δέν ἐνδύεται τὰ ἱερατικά ἄμφιά του. Τοῦτο διότι θά λάβῃ "Καιρόν" παρά τοῦ Ἀρχιερέως, ὅταν θά ἀφίχθῃ εἰς τόν Ναόν. Μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ὁ Ἱερεύς ἐκφωνεῖ ἀπό τοῦ Ἱεροῦ Βήματος τὰς οἰκείας αἰτήσεις μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀρχιερέως, ἥτις δέον νά συμπέσῃ μέ τήν

ἀνάγνωσιν τοῦ Συναξαρίου. Ἐάν καθυστερή ἡ ἀφίξις τοῦ Ἀρχιερέως, οἱ Χοροί, πρὸς κάλυψιν τοῦ χρόνου, ψάλλουν τὸν ἀρμόζοντα Πολυέλεον. Παραλλήλως οἱ Ἱερεῖς ἅπαντες, ὅσοι πρόκειται νὰ συλλειτουργήσουν, μετὰ τῶν διασῆμων αὐτῶν, καθὼς καὶ οἱ Διάκονοι μεταβαίνουν εἰς τὴν κεντρικὴν εἰσοδὸν τοῦ Ναοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Ἀρχιερέως. Τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ ἐφημέριος, ὅστις ἀποθέτει τὸ ἐπιτραχήλιόν του εἰς τὸ Ἰ. Βῆμα.

Α' - ΑΦΙΞΙΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΧΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

Τοῦ Ἀρχιερέως ἀφικομένου ἐμπροσθεν τοῦ Ναοῦ, οἱ ἀναμένοντες Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι ὑποδέχονται τοῦτον, ἀπαραλλάκτως ὡς προδιεγράφη κατὰ τὴν Τάξιν τοῦ Ἑσπερινοῦ, τῶν κωδῶνων κρουομένων χαρμοσύνως. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ὁ δεξιὸς Ἱεροψάλτης κανονίζει ὥστε ἐάν κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ψάλλεται στίχος τις τοῦ Πολυελέου, νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ στίχου τούτου. Οὕτως εἰσερχομένου εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Ἀρχιερέως μετὰ μανδύου καὶ πατερίτσας, ἀναγιγνώσκεται τὸ Συναξάριον, οὐδέποτε δὲ τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα", ὅπερ Ἱεροψάλλται τινὲς κακῶς ψάλλουν εὐθύς ὡς ἀντιληφθοῦν τὸν Ἀρχιερέα εἰσερχόμενον εἰς τὸν Ναόν.

Μόλις ὁ Ἀρχιερεὺς φθάσῃ εἰς τὸν Σωλέα, ἵσταται εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ, ποιεῖ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ τρίς καὶ ὑποκλίνεται πρὸ τοῦ Ἀγίου Βήματος, ἄρχεται δὲ εὐλογῶν ὡς εἴθισται, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος ἀργὰ τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα". Οἱ Ἱερεῖς, οἱ Ἱεροψάλλται καὶ ὁ λαός, δεχόμενοι τὴν εὐλογίαν, ὑποκλίνονται ἐλαφρῶς.

Μετὰ τὴν εὐλογίαν ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς ἀνέρχεται εἰς τὸν Θρόνον, οἱ δὲ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι, ἀνά δύο, προσέρχονται, κατὰ τάξιν, καὶ λαμβάνουν παρ' αὐτοῦ "Καιρόν", ποιοῦντες σχῆμα καὶ ἀσπαζόμενοι τὴν χεῖρα του. Μετὰ τοὺς Κληρικοὺς προσέρχονται ἀμφότεροι οἱ Ἱεροψάλλται καί, ποιοῦντες σχῆμα, ἀσπάζονται καὶ οὗτοι τὴν χεῖρα τοῦ χοροστατοῦντος, ζητοῦντες εὐλογίαν. Καὶ οἱ μὲν Κληρικοί, μετὰ τὴν λήψιν τοῦ Καιροῦ, εἰσελθόντες διὰ τῆς Ὠραίας Πύλης εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, ἐνδύονται τὰ ἱερά αὐτῶν ἄμφια, οἱ δὲ ἱεροψάλλται ἐπανέρχονται εἰς τὰς

θέσεις αὐτῶν, ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἄρχεται ψάλλον τὰς **Καταβασίας** ἐναλλάξ μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ Χοροῦ, τοῦ δεξιῦ Ἱεροψάλτου μεριμνῶντος ἵνα, ἐγκαίρως προσκομισθῇ τῷ χοροστατοῦντι Ἀρχιερεὶ τὸ οἰκεῖον βιβλίον, τὸ περιέχον τὰς **Καταβασίας**.

Β' - Η ΤΑΞΙΣ ΤΟΥ ΕΨΘΙΝΟΥ ΕΤΑΙΡΕΛΙΟΥ

Μετὰ τὰς **Καταβασίας** ἀκολουθεῖ ἡ τάξις τοῦ ἐψθινοῦ Εὐαγγελίου. Σημειωτέον, ὅτι ὁ πρῶτος τῶν Ἱερέων καὶ εἰς Διάκονος ἐπιβάλλεται ὅπως, μέχρι πέρατος τῶν **Καταβασίων**, ἔχουν ἀμφιεσθῇ πλήρως, προκειμένου νὰ ἀναγνωσθοῦν τὰ κατὰ τὴν τάξιν, ὡς ἐξῆς :

Ὁ Διάκονος κρατῶν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς τὸ ἄκρον τοῦ Ὁραρίου του, προσέρχεται εἰς τὴν Ὡραίαν Πύλην καί, ποιήσας σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν λαὸν ἐκφωνῶν: "**Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν**", μεθ' ὃ ἐπανεισέρχεται εἰς τὸ Ἀγ. Βῆμα. Ὁ πρῶτος τῶν Ἱερέων ἐντός τοῦ Ἱ. Βήματος καὶ πρὸ τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ποιήσας ἐκεῖθεν σχῆμα, στρέφεται πρὸς ἀνατολάς καὶ ἐκφωνεῖ: "**Ὅτι ἅγιος εἰ ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἐν ἁγίοις ἐπαναπαύει...**". Οἱ Χοροὶ ψάλλουν τρεῖς τὸ "**Πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον**". Εἶτα ὁ Διάκονος προελθὼν πάλιν ἐξω τῆς Ὡραίας Πύλης, ἐκφωνεῖ: "**Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν. Σοφία ὀρθοὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου**". Τὸ "**Εἰρήνη πᾶσι**" λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς, τοῦ δεξιῦ Χοροῦ ψάλλοντος χῦμα τὸ "**Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα**". Ἀκολουθῶς ὁ α' Ἱερεὺς καταλαμβάνει θέσιν δεξιόθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης καὶ ἀπαγγέλλει τὸ ἐψθινὸν Εὐαγγέλιον, ἐνῶ ὁ Διάκονος ἵσταται κατέναντι αὐτοῦ, κρατῶν τὸ ἄκρον τοῦ Ὁραρίου αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ στῆθους. Κατὰ τὴν κατάληξιν ὁ Ἱερεὺς αἶρει τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον καὶ ὑποὶ τοῦτο προσβλέπων πρὸς τὸν λαόν, χωρὶς νὰ εὐλογήσῃ σταυροειδῶς τὸν λαόν διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τοῦτο διότι παρόντος τοῦ χοροστατοῦντος Ἀρχιερέως ὁ Ἱερεὺς δέν εὐλογεῖ. Εὐθύς μετὰ τὸ πέρας τῆς καταλήξεως ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει χῦμα τὸ "**Δόξα σοι, Κύριε, δόξα σοι**".

Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει ἀπὸ τοῦ Θρόνου τὸ "**Ἀνάστασιν**

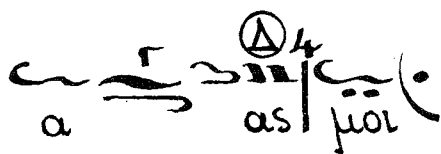
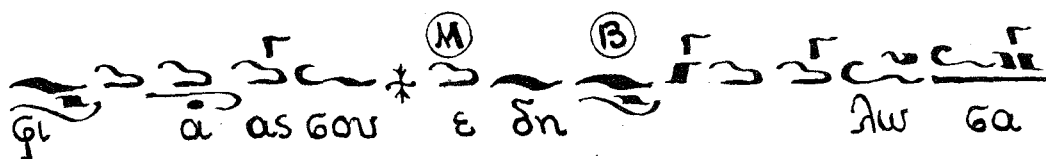
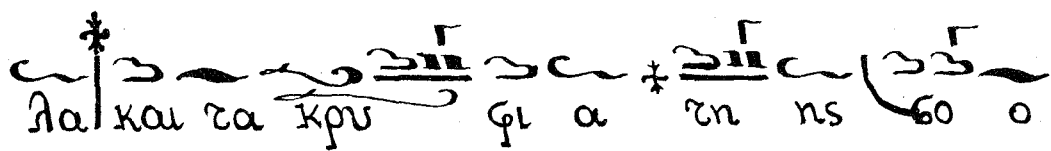
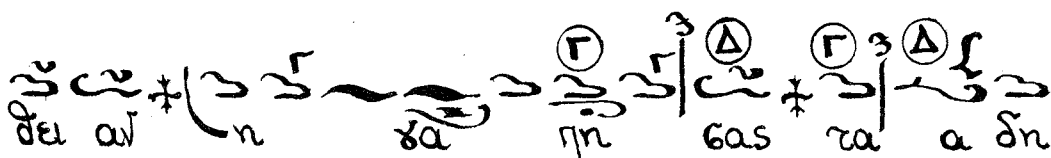
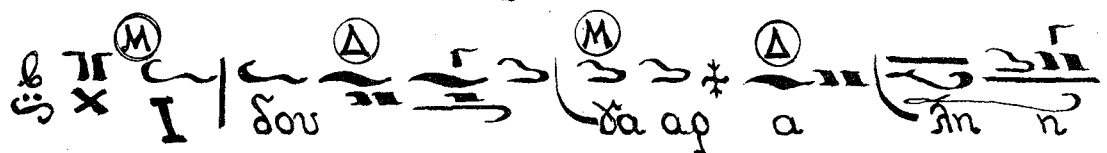
Χριστού Θεασάμενοι...". Είτα ὁ δεξιὸς Χορὸς ἄρχεται ψάλλον τὸν Ν' Ψαλμὸν κατ' ἀντιφωνίαν μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ, συνήθως εἰς ἦχον β'. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Μεγ. Τεσσαρακοστῆς εἰθισταὶ ὁ Ν' Ψαλμὸς νὰ ψάλλεται εἰς ἦχον πλ. δ'. Δέν ἀποκλείεται πάντως καὶ ἡ εἰς τὸν τυχόντα ἦχον τῆς ἐβδομάδος ἀπόδοσις τοῦ Ψαλμοῦ, ἀναλόγως πρὸς τὴν κατάρτισιν τοῦ Ἱεροψάλτου.

Ἀρχομένου ψάλλεσθαι τοῦ Ν' Ψαλμοῦ, ὁ ἀπαγγεῖλας τὸ ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον Ἱερεὺς προετοιμάζεται διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τοῦ λαοῦ προσκύνῃσιν τοῦ Εὐαγγελίου ὡς ἐξῆς: Ἐάν ὁ Ἱερεὺς οὗτος εἶναι Ἀρχιμανδρίτης, φορεῖ τὸ ἐπανωκαλύμμαυχον, ἄλλως ἐάν εἶναι ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν ἐγγάμων φορεῖ τὸ καλυμμαύχιον, καὶ λαμβάνει ἀνά χειρας τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἀσπάζεται τοῦτο καὶ ἴσταται πρὸ τῆς Ἀγ. Τραπέζης μέτωπον πρὸς τὸν λαόν. Εὐθύς ὡς ὁ ἀριστερός Ἱεροψάλτης ἀρχίσῃ νὰ ψάλλῃ εἰς ἀργὸν μέλος τὸν στίχον "Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας..." ὁ Ἱερεὺς οὗτος κινεῖται βραδέως πρὸς τὸν Σωλέα, ὑψῶν μέ τὰς χειρας του τὸ Εὐαγγέλιον. Ταυτοχρόνως καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς κατέρχεται βραδέως τοῦ Θρόνου καὶ ἔρχεται εἰς τὸ μέσον τοῦ Σωλέα, πρὸς συνάντησιν καὶ ὑπάντησιν τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου, ὅπερ προσφέρει εἰς αὐτόν πρὸς προσκύνῃσιν ὁ Ἱερεὺς. Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀσπάζεται τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον, ἐνῶ ὁ Ἱερεὺς ἀσπάζεται τὴν δεξιάν τοῦ Ἀρχιερέως χεῖρα καὶ ἀμέσως παραμερίζει ὀλίγον δεξιὰ, ἀφήνων ἐλεύθερον τὸ πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα πεδίων, διότι εὐθύς ἄρχεται ἡ εὐλογία τοῦ Ἀρχιερέως, ὡς εἰθισταὶ, τοῦ δεξιοῦ Ἱεροψάλτου ψάλλοντος ἡρέμα τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα", χωρὶς ὁ ἀριστερός Ψάλτης νὰ διακόψῃ τὸν ψαλλόμενον στίχον του. Μετὰ τὴν εὐλογίαν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπανέρχεται εἰς τὸν Θρόνον, ὁ ἀριστερός Ἱεροψάλτης ἀποτελειώνει τὸν ὑπ' αὐτοῦ ψαλλόμενον στίχον καὶ ὁ δεξιὸς συνεχίζει τὸν ἐπόμενον στίχον "Ραντιεῖς με..." εἰς τὸν ἀρχικὸν ρυθμὸν καὶ χρόνον.

Πρὸς ὑποβοήθησιν τῶν Ἱεροψαλτῶν παραθέτομεν κατωτέρω μουσικὰ ὑποδείγματα τόσον τοῦ ψαλμικοῦ στίχου "Ἰδοὺ γὰρ ἀλήθειαν ἠγάπησας" ὅσον καὶ τοῦ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα" εἰς ἦχον β', ψαλλομένων ὡς ἐλέχθη, σχεδὸν ταυτοχρόνως ὑπὸ ἑκατέρου τῶν χορῶν, ἀποφευγομένων τῶν φωνασκιῶν.

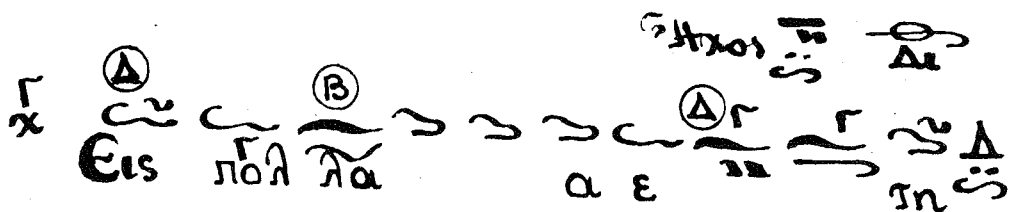
Ἰδοὺ γάρ ἀλήθειαν ἠγάπησας. (Ἦχος Β')

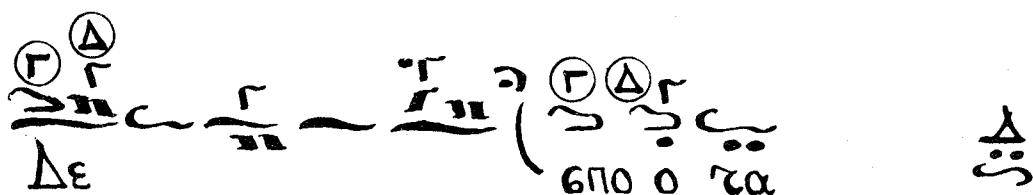
≈ Ὅταν περιέταται Λεωότης ≈

Εἰς πολλά ἔτη (Ἦχος Β')

Ψαλλόμενον ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς ἀσπάζεται τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον

Πληρωθέντος τοῦ Ν' Ψαλμοῦ ἀκολουθεῖ τό "Δόξα Πατρί...", "Ταῖς τῶν Ἀποστόλων...", εἶτα τό "Καί νῦν...", "Ταῖς τῆς Θεοτόκου..." καί τό "Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς...". Μεθ' ὃ ὁ Διάκονος ἀπαγγέλλει ἀπό τοῦ Σωλέα τό "Σῶσον ὁ Θεός τόν λαόν σου...", ἀφοῦ προηγουμένως ποιήσῃ σχῆμα καί λάβῃ εὐλογίαν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως. Ὁ ἀναγνώσας τό Ἱ. Εὐαγγέλιον Ἱερεὺς μέλλων τώρα νά ἐκφωνήσῃ τό "Ἐλέει καί οἰκτιρμοῖς..." -ἐφ' ὅσον ἔχει ἐπιστρέψει εἰς τό Ἱ. Βῆμα καί διελθὼν ἐμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως ἔχει ποιήσει σχῆμα, ἄλλως ἕτερος Ἱερεὺς- ποιεῖ καί οὗτος, ἀπό τοῦ Ἱ. Βήματος, σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ καί ποιεῖ τὴν ἐκφώνησιν. Τέλος καί ὁ Διάκονος διὰ σχήματος ἀπέρχεται πρὸς τὴν Ὠραίαν Πύλην, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐκφωνεῖ **"Τὴν Θεοτόκον καί Μητέρα τοῦ φωτός"** προσβλέπων πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου.

Γ' - Η "ΤΙΜΙΩΤΕΡΑ"

Τὴν "Τιμιώτεραν" ψάλλει, ἀντιφωνικῶς μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ Χοροῦ, ὁ Ἀρχιερεὺς, εἰς τὸν οἰκεῖον ἐκάστοτε ἦχον τῶν Καταβασίων. Ἀρχομένου ψάλλεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ Χοροῦ τοῦ β' στίχου τοῦ Μεγαλυναρίου ἐξέρχεται ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης ὁ Ἀρχιδιάκονος, κρατῶν εἰς μὲν τὴν δεξιάν χεῖρα τό θυμιατόν, εἰς δέ τὴν ἀριστεράν τό τρικέριον καί τό Ὠράριον, καί προσερχόμενος ἐμπροσθεν τοῦ Θρόνου, ὑψοῖ τό θυμιατόν πρὸς εὐλογίαν, λέγων **"Εὐλόγησον Δέσποτα τό θυμίαμα"**. Ἐάν ὑπάρχῃ καί β' Διάκονος συνοδεύει τὸν Ἀρχιδιάκονον κρατῶν θυμιατόν καί δικήριον, ὁπότε τὴν εὐλογίαν ζητοῦσιν ἀμφότεροι ὑψοῦντες τὰ ἅτινα κρατοῦσι θυμιατά. Τοῦ Ἀρχιερέως εὐλογήσαντος τό θυμίαμα, ὁ Διάκονος θυμιᾷ τοῦτον τρίς, καί καταυθύνεται πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ Ἀγ. Βήματος, ἀφ' ὅπου θυμιᾷ τὰς ἱεράς εἰκόνας τοῦ τέμπλου, κατὰ σειράν, ἀνά τρίς. Ἐπανερχόμενος θυμιᾷ τὸν Ἀρχιερέα ἐννεάκις καί εἶτα τὸν χορόν καί τὸν λαόν.

Φθάσας καί πάλιν πρό τοῦ Θρόνου θυμιᾷ καί αὖθις τόν Ἀρχιερέα ἐννεάκις, τάς εἰκόνας τοῦ τέμπλου, τήν Ἀγ. Τράπεζαν κυκλόθεν, καί τούς ἐν τῷ Ἀγ. Βήματι ἐστῶτας. Ἐάν οἱ Διάκονοι εἶναι δύο θυμιοῦν ὡς προδιεγράφη εἰς τήν Τάξιν τοῦ Ἑσπερινοῦ. Πληρωθείσης τῆς "Τιμιωτέρας", ὁ Ἀρχιερεὺς ψάλλει τόν εἰρμόν τῆς Θ' Ὠδῆς τῶν Καταβασίων, καί ὁ Διάκονος ἐξερχόμενος ἀπό τῆς Ὠραίας Πύλης, ποιεῖ σχῆμα καί ἐκφωνεῖ: "Ἐτι καὶ ἔτι...". Ὁ Ἱερεὺς ἀπαγγέλλει τήν ἐκφώνησιν "Ὅτι Σέ αἰνοῦσι..." καί ἀμφότεροι, Ἱερεὺς καί Διάκονος, ταυτοχρόνως ποιοῦν σχῆμα καί ὁ Διάκονος εἰσέρχεται εἰς τό Βῆμα.

Δ' - ΤΑ ΕΞΑΠΟΣΤΕΙΛΑΡΙΑ ΚΑΙ Η ΛΗΨΙΣ "ΚΑΙΡΟΥ" ΤΠΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ

Εἶτα ὁ Ἀρχιερεὺς ἄρχεται ψάλλον τὸ "Ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν", ὃπερ ἐπαναλαμβάνει ὁ ἀριστερὸς Χορὸς. Ἀκολουθεῖ τὸ "Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν..." οὗτινος τὸ τέλος "Ὅτι ἅγιος ἐστί" ψάλλει ὁ ἀριστερὸς, τοῦ Ἀρχιερέως ψάλλοντος τὸ Ἐξαποστειλᾶριον τῆς τυχούσης Κυριακῆς ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῆς Παρακλητικῆς, τήν ὁποίαν προσάγει αὐτῷ ὁ Ἀναγνώστης.

Περατωθέντων τῶν Ἐξαποστειλαρίων, ἀπαγγέλλεται τὸ "Κέλευσον..." ἀπαραλλάκτως ὡς προεγράφη ἀνωτέρω κατὰ τήν τάξιν τοῦ Ἑσπερινοῦ. Ὁ ἀπαγγεῖλας τὸ "Κέλευσον" καθὼς καί ὁ συνοδεύων αὐτόν κινοῦνται, ἕκαστος κεχωρισμένως, πρὸς ἀσπασμόν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἀρχιερέως, εὐθύς ὡς τὸ μέλος τοῦ "Πασαπνοαρίου" φθάσει εἰς τήν φράσιν "Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐκ τῶν οὐρανῶν...". Ψαλλομένου τοῦ "Πασαπνοαρίου" ἐξέρχονται ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης οἱ Διάκονοι κρατοῦντες δικηροτρίκῃρα καί ἐλθόντες πρό τοῦ Θρόνου, ποιοῦν σχῆμα καί παρατάσσονται ὁ μὲν Ἀρχιδιάκονος δεξιόθεν τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ δὲ δεῦτερος ἀριστερόθεν αὐτοῦ, τοῦ ἀριστεροῦ Χοροῦ ψάλλοντος τὸ "Αἰνεῖτε...". Ἐπίσης προσέρχεται καί εἰς ἱερόπαις προκειμένου νά κρατήσῃ τήν ᾠαν τοῦ μανδύου, ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς θά λαμβάνῃ "Καῖρόν".

Μετά τὸ πέρας τοῦ "Αἰνεῖτε" δέν ψάλλονται τὰ στιχηρά τῶν Αἰνων, ἀλλ' ὁ δεξιὸς Χορὸς ἄρχεται ἡρέμα καί μεγαλοπρεπῶς ψάλλειν τὸ ἀργὸν μέλος τοῦ

ω ω ω ω ω
 Kw v p e Kw
 p e p e e
 e e e xe e
 e v v v
 v ha a v ha
 at te ei ei eus
 no o oh ha a a ua a
 e en n de eno o
 ra p

Ψαλλομένης τῆς λέξεως " Ἀρχιερέα" κατέρχεται τοῦ Θρόνου ὁ Ἀρχιερεὺς καί, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν δύο Διακόνων, ἱσταμένων ἐκατέρωθεν αὐτοῦ, μεταβαίνει πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ Ἱ. Βήματος, κεκλεισμένης οὐσῆς τῆς Ὁραίας Πύλης, ὅτε καὶ ἄρχεται ἡ Ἀκολουθία λήψεως τοῦ "Καιροῦ" ὡς ἐξῆς :

Ὁ Ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ χαμηλοφώνως καὶ εἰς τὸν τόνον τῆς βάσεως τοῦ ψαλλομένου ὕμνου ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ χοροῦ τό "Εὐλόγησον Δέσποτα".

Ὁ Ἀρχιερεὺς εἰς τὸν αὐτὸν τόνον λέγει "Εὐλογητός ὁ Θεός ἡμῶν... Δόξα σοι, ὁ Θεός ἡμῶν, δόξα σοι. Βασιλεῦ Οὐράνιε...".

Ὁ Ἀρχιδιάκονος "Εἰς πολλά ἔτη, Δέσποτα. Ἅγιος ὁ Θεός... Δόξα... Καί νῦν... Παναγία Τριᾶς... Δόξα... Καί νῦν... Πάτερ ἡμῶν...".

Ὁ Ἀρχιερεὺς "Ὅτι Σοῦ ἐστίν...".

Ὁ Ἀρχιδιάκονος " Ἀμήν".

Ὁ Ἀρχιερεὺς " Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς...".

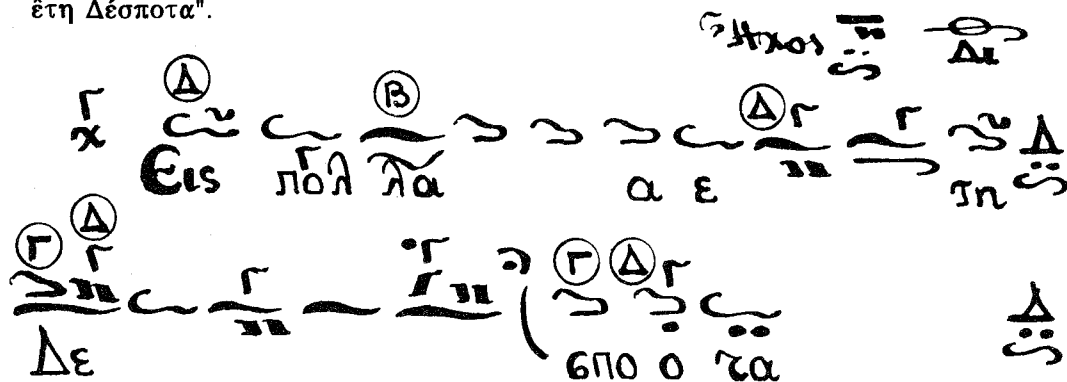
Ὁ Ἀρχιδιάκονος "Δόξα Πατρί... Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς...".

Ὁ β' Διάκονος "Καί νῦν... Τῆς εὐσπλαχνίας...".

Λεγομένου τοῦ τροπαρίου τούτου ἀνοίγεται ἡ Ὁραία Πύλη, εἴτε μερίμνη τοῦ ἱερέως, ἔχοντος τεταμένην τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἔσωθεν τοῦ Βήματος ἵνα ἐγκαίρως ἀνοίξη ταύτην, εἴτε ὑπὸ τοῦ Διακόνου. Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιδιάκονος κατευθύνεται πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου, ἀπαγγέλλων τό "Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου..." ἀκολουθεῖται δέ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ὅστις καὶ ἀσπάζεται ταύτην, ἐπομένου τοῦ β' Διακόνου. Τοῦ Ἀρχιερέως ἀσπαζομένου τὴν ἱ. εἰκόνα τοῦ Κυρίου, στρέφονται πάντες πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ προπορευομένου τοῦ β' Διακόνου, ἀπαγγέλλοντος τό "Εὐσπλαχνίας ὑπάρχουσα πηγὴ..." καὶ ἀκολουθουμένου ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τοῦ ὀπισθεν αὐτοῦ βαίνοντος Ἀρχidiaκόνου, κατευθύνονται πάντες πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, ἣν ὁ Ἀρχιερεὺς ἀσπάζεται. Εἶτα κατὰ τὴν ἴδιαν τάξιν κατευθύνονται πάντες πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Τιμίου Προδρόμου, τοῦ Ἀρχidiaκόνου λέγοντος τό "Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων...", μετὰ δέ τὸν ἀσπασμὸν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ἔρχονται πάντες πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου τοῦ Ναοῦ, τοῦ β' Διακόνου ἀπαγγέλλοντος καθ' ὁδὸν τό

Ἀπολυτίκιον αὐτοῦ.

Εἶτα ἐπανέρχονται πάντες πρό τῶν βαθμίδων καί τοῦ Ἀρχidiaκόνου λέγοντος "Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν", ὁ Ἀρχιερεὺς ἀποβάλλει τὸ ἐπανωκαλύμμαυχον αὐτοῦ καὶ κύπτων λέγει τὴν εὐχὴν "Κύριε ἐξαπόστειλον". Μετὰ ταύτην τελεῖ τὴν Ἀπόλυσιν, ὅτε καὶ λαμβάνει ἀνά χειρας παρὰ τοῦ Ἀρχidiaκόνου τὸ τρικῆριον καὶ ἄρχεται εὐλογῶν, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ διακόπτοντος εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὕμνου "Τὸν Δεσπότην..." καὶ τοῦ ἀριστεροῦ εὐχομένου "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

Μετὰ τὸ "Δι' εὐχῶν..." ὅπερ λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς, οὗτος μὲν μετὰ τῶν Διακόνων εἰσέρχεται εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, ἵνα ἐνδυθῇ τὰ ἄμφια αὐτοῦ, οἱ δὲ χοροὶ ἄρχονται ψάλλοντες τὰ στιχηρά τῶν Αἰνῶν.

Ε' - Η ΕΝΔΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΚΟΜΙΔΗ

Ὁ Ἀρχιερεὺς, εἰσελθὼν εἰς τὸ Ἅγ. Βῆμα, ἀφοῦ ἀσπασθῇ τὴν Ἅγ. Τράπεζαν, ἀπεκδύεται τὸν μανδύαν καὶ τὸ ἐξώρασον καὶ προσέρχεται ἐμπροσθεν τῆς Ἅγ. Τραπέζης, πρό τῆς ὁποίας, ἐπὶ εἰδικῆς τραπέζης, ἔχουν ἀπλωθῇ τὰ ἱερά του ἄμφια πρὸς ἐνδυσιν. Ἐκατέρωθεν αὐτοῦ ἵστανται οἱ δύο Διάκονοι, οἵτινες ἀπαγγέλλουν ὁ μὲν Ἀρχidiaκόνος τοὺς **Ψαλμικοὺς στίχους** ἐπὶ τῇ ἀμφιέσει ἐκάστου ἀμφίου, ὁ δὲ β' Διάκονος τὸ "**Πάντοτε νῦν καὶ αἰεῖ...**".

Μετὰ τὴν ἐνδυσίν του, ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπονίπτει τὰς χειρας καὶ προσέρχεται εἰς τὴν Ἅγ. Πρόθεσιν, ὅπου εὐρίσκονται τὸ τε Ἅγ. Ποτήριον καὶ ὁ Ἅγ. Δίσκος μέ ἐπ' αὐτοῦ ἡτύτρεπισμένας τὰς μερίδας. Ὁ Ἱερεὺς δηλονότι, κατὰ τὴν

διάρκειαν τοῦ Ὁρθρου καί ἀφού, μετά τήν ἀφίξιν τοῦ Ἀρχιερέως, ἐνδυθῇ πλήρη τήν στολήν αὐτοῦ, ποιήσας "Εὐλογητός" ἄρχεται τῆς Προθέσεως, ἐτοιμάζων τόν Ἀμνόν καί τās λοιπὰς μερίδας, καί ρίπτων ἐν τῷ Ἀγ. Ποτηρίῳ οἶνον καί ὕδωρ χωρίς νά τά εὐλογήσῃ. Ἐπί τοῦ Ἀγ. Δισκαρίου καί εἰς τήν θέσιν τῶν ζώντων, μνημονεύσας μόνον τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου καί ἐξαγαγών μόνον τήν μερίδα αὐτοῦ, δέν προχωρεῖ εἰς τά περαιτέρω, ἀλλ' ἀναμένει τόν Ἀρχιερέα, ἵνα συνεχίσῃ οὗτος τήν Προσκομιδήν.

Ὁ Ἀρχιερεὺς πρῶτον εὐλογεῖ τήν ἀγίαν Ἐνωσιν, τοῦ Ἀρχιδιακόνου εἰπόντος τό **"Εὐλόγησον Δέσποτα τήν ἀγίαν Ἐνωσιν"**, καί εἶτα ἄρχεται μνημονεύων τῶν ζώντων, ἀρχήν ποιούμενος ἀπό πάσης Ἐπισκοπῆς Ὁρθοδόξων, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ Μακ. Προέδρου αὐτῆς καί τῶν συλλειτουργῶν αὐτοῦ Ἱερέων καί Διακόνων, ὧν μνημονεύει ἐπωνύμως, ἐνός ἐκάστου αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἐκφωνήσῃ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἀντιφωνοῦντος **"Τῆς ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖ ὁ Κύριος ὁ Θεός..."**. Συνεχιζομένης τῆς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως μνημονεύσεως τῶν ζώντων, οἱ Ἱερεῖς καί οἱ Διάκονοι μνημονεύουν ὡσαύτως ἕκαστος ὧν βούλεται, καθὼς καί τῶν ὀνομάτων, περί ὧν οἱ πιστοὶ προσέφερον τά Δῶρα. Ἐπακολουθεῖ ἡ, κατὰ τόν αὐτόν τρόπον, μνημόνευσις τῶν κεκοιμημένων.

Ἀκολουθῶς γίνεται ἡ κάλυψις τῶν Ἀγίων Δώρων, τοῦ Ἀρχιδιακόνου προσάγοντος τῷ Ἀρχιερεῖ τό θυμίαμα πρὸς εὐλογία καί ἀσπαζόμενος τήν δεξιάν αὐτοῦ. Κατὰ τήν κάλυψιν, ὁ Ἀρχιδιάκονος ἀπαγγέλλει τοὺς στίχους, τοῦ δευτέρου συμπληροῦντος ἐκάστοτε διὰ τοῦ **"Πάντοτε νῦν καί αἰεί..."**. Τελευτῶν ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τὴν εὐχὴν τῆς Προθέσεως καί τὴν Ἀπόλυσιν καί ἀσπάζεται τὰ Τίμια Δῶρα, λέγων τό **"Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν..."**, οἱ δέ Ἱερεῖς ἅπαντες καί οἱ Διάκονοι, ἐπαναλαμβάνοντες τό **"Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότη ἡμῶν..."** ἀσπάζεται ἕκαστος μέ τήν σειρὰν τόν πόλον ἐπὶ τῆς ράχεως τοῦ σάκκου, ἐνῶ ὁ Ἀρχιδιάκονος θυμῷ κύκλῳ τήν Ἀγίαν Τράπεζαν ἀπαγγέλλων τὰ

"Ἐν τάφῳ σωματικῶς..." καί "Ὡς ζωηφόρος, ὡς Παραδείσου ὠραιότερος..."⁴.

ΣΤ' - ΕΝΔΥΣΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΡΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΣΩΛΕΑΝ

Ὅταν ὁ Ἀρχιερεὺς μέλλει ἐνδύεσθαι εἰς τὸν Σωλεάν ἀκολουθεῖται ἡ ἐξῆς τάξις: Μετὰ τὸ "Αἰνεῖτε" ὁ Ἀρχιερεὺς δέν παρέρχεται ἀπὸ τοῦ Θρόνου διὰ νά λάβῃ "Καιρόν", ἀλλ' οἱ ψάλλται ψάλλουν τοὺς Αἶνους, μέχρι καί τοῦ τέλους τῆς Δοξολογίας. Περαιτωθείσης τῆς Δοξολογίας ὁ Ἀρχιερεὺς κατέρχεται ἀπὸ τοῦ Θρόνου, καθ' ἣν ὥραν ὁ δεξιὸς χορὸς ψάλλει εἰς ἀργὸν μέλος τὸ "Τὸν Δεσπότην..." καί λαμβάνει "Καιρόν" ἀπαραλλάκτως ὅπως προδιεγράφη ἀνωτέρω.

Ἀκολουθῶς ἵσταται εἰς τὸ μέσον τοῦ Σωλεά περιστοιχιζόμενος ὑπὸ δύο Διακόνων, οἵτινες καί ἐκφωνοῦν κατ' ἀντιστοιχίαν μέ μέτωπον πρὸς τὸ Ἱερὸν Βῆμα "Ἱερεῖς ἐξέλθετε" ὁ Ἀρχιδιάκονος καί "Ἐξέλθετε ἱερεῖς" ὁ δεύτερος, ἐπαναλαμβάνοντες πολλάκις τὰς ἐκφωνήσεις ταύτας. Οἱ ἐντὸς τοῦ Ἱ. Βήματος ἐστῶτες Ἱερεῖς, ἔχουν ἐν τῷ μεταξύ παραλάβει ἕκαστος ἐπὶ ἡντρεπισμένων δίσκων ἀνά ἓν τῶν ἱερῶν ἀμφίων, τὰ ὅποια θά ἐνδυθῇ ὁ Ἀρχιερεὺς, καί ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῆς προσκλήσεως "Ἱερεῖς ἐξέλθετε" ἄρχονται κατὰ τάξιν νά ἐξέρχωνται ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης, ἥτις εἶναι ἀνοικτή, παρατασσόμενοι ἐνθεν κακεῖθεν τοῦ Ἀρχιερέως. Εὐθύς ὡς οἱ Ἱερεῖς ἐξέρχονται, οἱ Διάκονοι παύουν νά ἐπαναλαμβάνουν τὸ "Ἱερεῖς ἐξέλθετε" καί ἀμέσως ἄρχεται ὑπὸ τοῦ ἀριστεροῦ Χοροῦ ψάλλεσθαι εἰς ἀργὸν μέλος τὸ "Ἀνωθεν οἱ Προφῆται", εἰς ἣχον βαρύν. Ταυτοχρόνως δύο Διάκονοι ἱστάμενοι ἐκατέρωθεν τῆς Ὠραίας Πύλης ὁ εἰς δεξιὰ καί ὁ ἕτερος ἀριστερά, ἀπαγγέλλουν τοὺς στίχους οἱ ὅποιοι συνοδεύουν τὴν ἐνδυσιν ἐνός ἐκάστου ἀμφίου, ἥτοι ὁ ἐκ δεξιῶν λέγει "Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν, Κύριε ἐλέησον, Ἀγαλλιᾶσεται ἡ ψυχὴ μου...", τοῦ ἐξ' ἀριστερῶν τελειοῦντος

⁴ Κατὰ ἀκριβεστέραν τάξιν, ἡ Πρόθεσις τελειοῦται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Χερουβικοῦ ὕμνου, ὅποτε καί προηγουμένως ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπονίπτει τὰς χεῖρας ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης, δύο Ὑποδιακόνων προσαγόντων αὐτῷ τὸ χερνιβόξεστον μετὰ λεντίου.

τόν στίχον διά τοῦ "Πάντοτε νῦν καί ἀεὶ...". Τοῦτου λεγομένου ὁ κρατῶν ἐπὶ δίσκου τό στοιχάριον Ἱερεὺς προσάγει τοῦτο πρὸς τόν Ἀρχιερέα, τοῦ δεξιὰ αὐτοῦ ἱσταμένου Ἀρχidiaκόνου λαμβάνοντος τοῦτο καί ὑποβοηθοῦντος τόν Ἀρχιερέα νά τό φορέσῃ. Ἐάν παρίσταται ἀνάγκη τοιαύτην βοήθειαν προσφέρει καί ὁ ἐξ ἁριστερῶν ἱστάμενος Διάκονος. Τοῦτ' αὐτό ἐπαναλαμβάνεται μέ ὅλα τὰ ἄμφια, τὰ ὅποια μέ τήν σειράν ἐνδύεται ὁ Ἀρχιερεὺς. Καλόν εἶναι οἱ ἀπαγγέλλοντες τοὺς στίχους ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης Διάκονοι νά ἔχουν τόν τόνον τοῦ ἄνω Ζω, ὥστε νά συμπλέουν ἁρμονικῶς μέ τό ἀδόμενον μέλος, κανονίζουν δέ ὥστε ἡ ὑπ' αὐτῶν ἐκφώνησις τοῦ στίχου νά ἐξικνεῖται χρονικῶς μέχρι τῆς ἀμφιέσεως τοῦ συγκεκριμένου ἀμφίου. Τελευταῖον παραδίδεται εἰς τόν Ἀρχιερέα ἡ ποιμαντορική ράβδος. Καί ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχidiaκονος λαμβάνει ἀνά χειρας τὰ δικηροτρίκηρα κρατῶν αὐτά σταυροειδῶς καί προτείνει αὐτά ἱστάμενος ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς αὐτόν, ἐνῶ ὁ ἕτερος Διάκονος ἀπὸ τῆς Ὠραίας Πύλης ἀπαγγέλλει τό "Οὕτω λαμψάτω τό φῶς ὑμῶν...". Τότε ὁ Ἀρχιερεὺς ἀφήνει τὴν ἥν κρατεῖ ράβδον εἰς χειρας τοῦ ἁριστερά ἱσταμένου διακόνου, καί λαμβάνων ἀνά χειρας τὰ δικηροτρίκηρα, ἄρχεται εὐλογῶν τόν λαόν, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα". Καί τοῦτου τελειωθέντος ὁ ἁριστερός Χορὸς ψάλλει τό "Σήμερον σωτηρία" καί οἱ Ἱερεῖς καί Διάκονοι λαβόντες "Καιρόν" ποιοῦσιν ὡς ἀναγράφεται ἐν τέλει τῆς ἐπομένης παραγράφου.

Ζ' - ΕΞΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΔΟΞΟΛΟΓΙΑΝ

Ψαλλομένης τῆς Δοξολογίας ἐξέρχονται πάντες εἰς τόν Σωλέα κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν. Ἀνοιγομένης τῆς Ὠραίας Πύλης, πρῶτος ἐξέρχεται ὁ τελευταῖος κατὰ τὴν τάξιν Ἱερεὺς καί μετ' αὐτόν οἱ λοιποὶ Ἱερεῖς κατὰ τὴν ἀντίστροφον τάξιν τῶν πρεσβείων καί οἱ Διάκονοι, τελευταῖος δέ ὁ Ἀρχιερεὺς συνοδευόμενος ὑπὸ δύο Διακόνων κρατούντων τὰ δικηροτρίκηρα. Οἱ Ἱερεῖς καί οἱ Διάκονοι φέρουν καλυμμαύχιον, οἱ δέ Ἀρχιμανδρίται ἐπανωκαλύμμαυχον. Οἱ ἐξεληθόντες παρατάσσονται ἔνθεν κακεῖθεν τοῦ ἀρχιερατικοῦ Θρόνου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνέρχεται ὁ Ἀρχιερεὺς. Πρὸς τὰ δεξιὰ καί ἁριστερά αὐτοῦ ἀμέσως παρατάσσο-

νται οἱ δύο Διάκονοι, ἀκολουθοῦν δέ δεξιὰ ὁ πρῶτος Ἱερεὺς καὶ ἀριστερά ὁ δεύτερος, δεξιὰ ὁ τρίτος καὶ ἀριστερά ὁ τέταρτος κ.ο.κ.

Ἐκεῖ ὁ Ἀρχιδιάκονος ἄρχεται τῆς Ἑκτενοῦς, ὁ δ' Ἀρχιερεὺς λέγει τὴν ἐκφώνησιν "Ὅτι ἐλεήμων...".

Ὁ β' Διάκονος λέγει τὰ Πληρωτικά, ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν ἐκφώνησιν "Ὅτι Θεὸς ἐλέους...".

Τό "Εἰρήνη πᾶσι" λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Διάκονος "Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν..." καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν εὐχήν τῆς κεφαλοκλισίας "Κύριε, ἅγιε..." καὶ τὴν ἐκφώνησιν.

Ὁ Διάκονος "Σοφία" καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς "Ὁ ὢν εὐλογητός...".

Ὁ α' τῶν Ἱερέων "Στερεῶσαι Κύριος ὁ Θεός..." καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν Ἀπόλυσιν.⁵

Ψαλλομένου τοῦ "Σήμερον σωτηρία" οἱ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι λαμβάνουν "Καιρόν" διὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ὡς ἐξῆς:

Ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει "Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ, Δέσποτα Ἄγιε εὐλόγησον".

Ὁ Ἀρχιερεὺς "Εὐλογητός ὁ Θεὸς ἡμῶν...".

Ὁ β' Διάκονος "Εὐξαι ὑπὲρ ἡμῶν Δέσποτα ἅγιε".

Ὁ Ἀρχιερεὺς "Κατευθῆναι Κύριος τὰ διαβήματα ὑμῶν...".

Ὁ Ἀρχιδιάκονος "Μνήσθητι ἡμῶν Δέσποτα ἅγιε".

Ὁ Ἀρχιερεὺς "Τῆς ἱερωσύνης ἡμῶν...".

Τοῦτου λεγομένου προσέρχονται κατὰ σειράν καὶ κατὰ τὴν τάξιν τῶν πρεσβειῶν οἱ Ἱερεῖς ἕκαστος καὶ ἀσπάζονται τὴν δεξιάν τοῦ Ἀρχιερέως, ἀφαιροῦντες τὸ καλυμμαύχιον καὶ ποιοῦντες ἐκ νέου μετάνοιαν καὶ σχῆμα, τοῦ Ἀρχιερέως εὐχομένου "Τῆς ἱερωσύνης σου μνησθεῖν ...". Τοῦτ' αὐτὸ πράττουν μετὰ τοὺς Ἱερεῖς καὶ οἱ Διάκονοι, τοῦ Ἀρχιερέως λέγοντος πρὸς ἓνα ἕκαστον

⁵ Ἐνίστε ἡ ἀνωτέρω καταληκτικὴ τοῦ Ὁρθρου Ἀκολουθία τελεῖται ἐντός τοῦ Ἱ. Βήματος, μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς καὶ τῆς Δοξολογίας βαινούσης ὡσαύτως πρὸς τὸ τέλος, ἐξέρχονται ἅπαντες τοῦ Ἱ. Βήματος κατὰ τὰ προειρημένα.

αὐτῶν "Τῆς διακονίας σου μνησθεῖη...". Τέλος ἔπεται ὁ τυχὼν Ὑποδιάκονος. Οἱ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι ἀσπασάμενοι τὴν χεῖρα τοῦ Ἀρχιερέως, ἐπανακάμπτουν εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, παραμένοντες ἐκεῖ, καὶ δὲν εἰσέρχονται εἰς τὸ Ἁγ. Βῆμα. Περαιτωθείσης τῆς εὐλογίας ταύτης, ὁ α' Ἱερεὺς καὶ ὁ Ἀρχιδιάκονος, ἐρχόμενοι ἔμπροσθεν τοῦ Θρόνου, ποιοῦν σχῆμα καὶ ἀναχωροῦν ὁ μὲν Ἱερεὺς διὰ τὸ Ἁγ. Βῆμα, ὁ δὲ Διάκονος διὰ τὴν οἰκείαν θέσιν του πρό τῶν βαθμίδων. Οἱ λοιποὶ Ἱερεῖς καὶ Διάκονοι παραμένουν εἰς τὰς θέσεις των ἀκίνητοι. Ἐνταῦθα ἀρχεται ἡ Θ. Λειτουργία.

Τ Α Ε Ι Σ

Θ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ

λειτουργούντος Ἀρχιερέως

Α' - Η ΕΝΑΡΞΙΣ

Ὁ Ἀρχιδιάκονος, ἱστάμενος πρό τῶν βαθμίδων τοῦ Ἀγίου Βήματος καί ὀλίγον πρός τά ἀριστερά ἀτενίζων τήν εἰκόνα τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ εἰς τό τέμπλον, κρατῶν εἰς τήν ἀριστεράν χεῖρα τό τρικήριον, εἰς δέ τήν δεξιάν ὑψωμένον τό Ὁράριον, ἐκφωνεῖ μελωδικῶς τό **"Εὐλόγησον Δέσποτα"** καί ὁ α' Ἱερεὺς, πρό τῆς Ἀγίας Τραπέζης, ἔχων ποιήσει μετανοίας τρεῖς καί ἀσπασθῇ τό ι. Εὐαγγέλιον, λέγει τό **"Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς..."**, ὑψῶν τοῦτο κατακορύφως μέ τήν παράστασιν τῆς Ἀναστάσεως πρός τά ἐμπρός καί δι' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης κατὰ τόν ρυθμόν τῆς ἀπαγγελίας ἐκάστης λέξεως σχηματίζων Σταυρόν. Ὁ δεξιὸς Χορὸς ἀπαντᾷ μέ **"Ἀμήν"**. Καί ὁ Ἀρχιδιάκονος ἄρχεται ἐκφωνῶν τὰ **Εἰρηνικά**, τοῦ Χοροῦ μεθ' ἐκάστην δέησιν ψάλλοντος τό **"Κύριε ἐλέησον"**. Κατὰ τήν δέησιν ὑπέρ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὁ Ἀρχιδιάκονος καί ὁ λειτουργῶν Ἱερεὺς ταυτοχρόνως στρεφόμενοι πρός τόν ἐπὶ τοῦ Θρόνου ἱστάμενον Ἀρχιερέα ποιοῦν σχῆμα, ἐκείνου εὐλογοῦντος αὐτοὺς καί τόν λαόν, ἐνῶ ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει τό **"Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα"** χῦμα.

Ἐάν λειτουργοῦν πλείονες τοῦ ἐνός Ἀρχιερεῖς, μνημονεύεται πρῶτος μέν ὁ προεξάρχων καί μετ' αὐτόν πάντες οἱ λοιποί, τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως μνημονευομένου συνήθως τελευταίου, ὡς φιλοξενούντος τοὺς λοιπούς, ἐφ' ὅσον -

έννοείται- οὗτος ἀποδέχεται τὴν ἐφαρμόγην τοῦ κανόνος τῆς ἐν τῇ φιλοξενίᾳ ἀβρότητας. Ἄλλως, κατὰ κανονικὴν ἀκρίβειαν, ὁ οἰκεῖος Ἱεράρχης δέον νὰ μνημονεύεται πρῶτος, ἀνεξαρτήτως σειρᾶς πρεσβείων. Λεγομένου τοῦ "Τῆς Παναγίας ἀχράντου..." -τοῦ ἀπαγγέλλοντος Διακόνου στρεφομένου τώρα πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ τέμπλου εἰκόνα τῆς Θεοτόκου- ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει ἀπὸ τοῦ Θρόνου τὴν εὐχὴν τοῦ ἀ' ἀντιφώνου, τὴν δὲ ἐκφώνησιν λέγει ὁ ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἱστάμενος ἀ' Ἱερεὺς.

Β' - Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Περατωθέντων τῶν Εἰρηνικῶν καὶ τῆς ἐκφωνήσεως **"Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα..."** στρέφονται ταυτοχρόνως πρὸς τὸν Ἀρχιερέα ὃ τε Διάκονος καὶ ὁ Ἱερεὺς καὶ ποιοῦν σχῆμα πρὸς αὐτόν. Εἶτα ὁ Διάκονος ἐπανερχεται εἰς τὴν θέσιν του, δεξιὰ τοῦ Θρόνου, ἀφοῦ ἐλθὼν ἐνώπιον αὐτοῦ ποιήσει ἐκ νέου σχῆμα. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ Ψάλλται ψάλλουν τὰ Ἀντίφωνα, μετὰ τῶν στίχων. Ἐάν ὁ λειτουργὸς Ἀρχιερεὺς βούλεται δυνατόν νὰ ἀπαγγεῖλῃ τοὺς στίχους.

Τῶν πρώτων Ἀντιφῶνων βαινόντων εἰς τὸ τέλος, ὁ β' τῇ τάξει Ἱερεὺς καὶ ἀριστερά αὐτοῦ ὁ β' τῇ τάξει Διάκονος μετακινοῦνται ἐλαφρῶς ἀπὸ τὴν θέσιν των καὶ ἔρχονται κατενώπιον τοῦ Ἀρχιερέως ποιοῦντες σχῆμα. Ἀκολουθῶς μεταβαίνουν ὁ μὲν πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ὁ δὲ πρό τῶν βαθμίδων τοῦ Ἀγ. Βήματος ἀφ' ὅπου ἐκφωνεῖ τὸ **"Ἐτι καὶ ἔτι..."**. Ὁ Ἀρχιερεὺς λεγομένου τοῦ "Τῆς Παναγίας ἀχράντου..." ἀπαγγέλλει τὴν εὐχὴν τοῦ β' Ἀντιφώνου. Τὴν ἐκφώνησιν **"Ὅτι σὸν τό κρᾶτος..."** ποιεῖ ὁ β' Ἱερεὺς ἱστάμενος πρό τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ἐνῶ ὁ β' Χορὸς ἄρχεται τοῦ β' Ἀντιφώνου μετὰ τῶν στίχων. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, Ἱερεὺς καὶ Διάκονος ταυτοχρόνως στρέφονται πρὸς τὸν Ἀρχιερέα καὶ ποιοῦν σχῆμα, τοῦ Διακόνου ἐπανερχομένου εἰς τὸ ἀριστερόν τοῦ Θρόνου, ἀφοῦ ποιήσει ἐνώπιον αὐτοῦ νέον σχῆμα.

Τελειουμένου τοῦ **"Ὁ μονογενὴς Υἱός..."** ὁ γ' Ἱερεὺς καὶ ὁ γ' Διάκονος ἢ ἐν ἐλλείψει τοιοῦτου πάλιν ὁ β' Διάκονος ποιοῦν σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ καὶ ἀπέρχονται ὁ μὲν εἰς τὸ Ἀγ. Βῆμα, ὁ δὲ πρό τῶν βαθμίδων αὐτοῦ διὰ τὸ **"Ἐτι**

καί ἐτι...". Τὴν εὐχὴν τοῦ γ' Ἀντιφώνου λέγει πάλιν ὁ Ἀρχιερεὺς. Τὴν ἐκφώνησιν "Ὅτι ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος..." ποιεῖ ὁ γ' Ἱερεὺς ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης. Εἰθ' οὕτως στρέφεται μετὰ τοῦ Διακόνου πρὸς τὸν Ἀρχιερέα ποιοῦντες ἀμφοτέρωθεν ταυτοχρόνως σχῆμα. Ἐν τῷ μεταξύ, ἐάν ὑπάρχουν καὶ ἕτεροι Ἱερεῖς ἱστάμενοι ἐκατέρωθεν τοῦ Θρόνου, ποιοῦν, ἀνά δύο, σχῆμα τῷ Ἀρχιερεὶ καὶ εἰσέρχονται διὰ τῆς Ὠραίας Πύλης εἰς τὸ Ἱερόν. Τοῦτο πράττει, μετὰ τὸ τελευταῖον σχῆμα, καὶ ὁ Διάκονος.

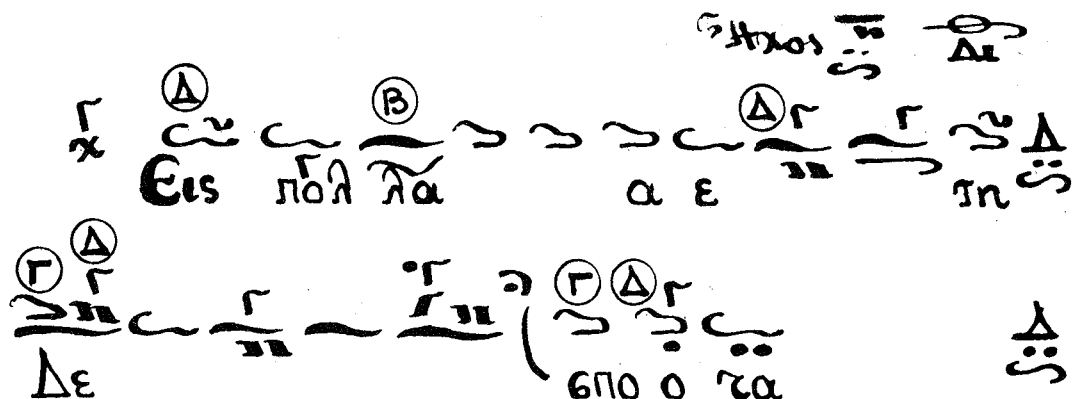
Γ' - Η ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ

Ἡ Μικρά Εἰσοδος γίνεται ὡς ἐξῆς: Ὁ α' Ἱερεὺς ἀσπάζεται τὸ ἱερόν Εὐαγγέλιον καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὸν Ἀρχιδιάκονον, ἀσπαζόμενον τὴν δεξιάν του. Τὸ Εὐαγγέλιον κρατεῖται μὲ τὰς δύο χεῖρας ὑπὸ τοῦ Διακόνου, ἔχοντος εἰς τὴν δεξιάν παλάμην τὸ Ὁράριον, καὶ μὲ τὴν παράστασιν τῆς Ἀναστάσεως πρὸς τὴν πλευράν τῶν πιστῶν. Ἀκολουθῶς ἄρχεται ἡ λιτάνευσις ἐκ δεξιῶν τῆς Ἀγ. Τραπέζης, γύρωθεν αὐτῆς, πρὸς τὰ ἀριστερά. Τοῦ κρατοῦντος τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον Ἀρχidiaκόνου προηγούνται κατὰ σειρὰν λαμπαδοῦχοι, τὰ ἐξαπτέρυγα καὶ Διάκονοι φέροντες τὰ δικηροτρύκηρα. Ἐπονται δὲ αὐτοῦ ὁ α' Ἱερεὺς καὶ μετ' αὐτόν πάντες οἱ λοιποί, κατὰ τὴν σειρὰν τῶν πρεσβείων καὶ τῶν ὁφικίων ἕκαστος, ἀσκεπεῖς.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἐνῶ ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει τὸ Ἀπολυτίκιον τοῦ τυχόντος ἡγου, κατέρχεται ἀπὸ τοῦ Θρόνου καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ κέντρον τοῦ Σωλέα ἀπαγγέλλων χαμηλοφώνως τὴν εὐχὴν τῆς Εἰσόδου καὶ ἐκεῖ ἱσταται βλέπων πρὸς ἀνατολάς. Ὄταν ἡ λιτάνευσις τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου φθάσῃ εἰς τὸν Σωλέα, ὁ μὲν κρατῶν τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον Ἀρχιδιάκονος ἔρχεται καὶ ἱσταται ἔμπροσθεν τοῦ Ἀρχιερέως, μὲ μέτωπον πρὸς αὐτόν, προτείνων τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον καὶ λέγων "Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν ἁγίαν εἰσοδον". Καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογεῖ καὶ ἀκολουθῶς προσκυνᾷ τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον, ἀφοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐγγίση τοῦτο, ὥστε ὁ Διάκονος νὰ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα του. Οἱ δύο ἄλλοι Διάκονοι, οἱ κρατοῦντες τὰ δικηροτρύκηρα, ἱστάνται ἐκατέρωθεν τοῦ Ἀρχιερέως, ὁ τὸ

τρικήριον κρατῶν ἐκ δεξιῶν, ὁ τὸ δικήριον ἐξ' ἀριστερῶν. Οἱ Διάκονοι πρέπει νά εἶναι ἐτοιμοὶ νά παραδώσουν εἰς χεῖρας τοῦ Ἀρχιερέως τὰ δικηροτρίκηρα ὅταν ζητηθοῦν, προσέχουν δέ νά τὰ κρατοῦν οὕτως ὥστε νά διευκολύνεται ἡ ἀνάληψις αὐτῶν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, αἱ δέ κορδέλλαι εἶναι ἐστραμμέναι πρὸς τοὺς Διακόνους.

Εἰς τὴν κατάλληλον στιγμήν, καὶ ἐνῶ ὁ τὸ ι. Εὐαγγέλιον κρατῶν Ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ, ἐνώπιον τῶν βαθμίδων ἱστάμενος τὸ "Σοφία, ὀρθοί", ὁ Ἀρχιερεὺς παραδίδων τὴν ράβδον εἰς τὸν α' Ἱερέα, ζητεῖ καὶ λαμβάνει τὰ δικηροτρίκηρα ἀπὸ τοὺς δύο Διακόνους, καὶ ἄρχεται ψάλλον, ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἱερέων, τὸ "Δεῦτε προσκυνήσωμεν..." εὐλογῶν συνάμα εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος ἀπαλὰ τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

Μετὰ ταῦτα εἰσέρχονται ἅπαντες εἰς τὸ "Αγ. Βῆμα, τοῦ Ἀρχιδιακόνου προηγηθέντος, ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἐκφωνήσεως "Σοφία, ὀρθοί" καὶ κρατοῦντος τὸ θυμιατόν, μέ τὸ ὅποιον θυμιᾷ τώρα τοὺς εἰσερχομένους, ἤτοι πρῶτον τὸν Ἀρχιερέα καὶ εἶτα, κατὰ τάξιν, τοὺς Ἱερεῖς. Ὁ Ἀρχιερεὺς εἰσερχόμενος παραδίδει τὰ δικηροτρίκηρα εἰς τοὺς Διακόνους, λαμβάνει δέ παρὰ μέν τοῦ α' αὐτῶν τὸ θυμιατόν, παρὰ δέ τοῦ α' Ἱερέως τὴν ράβδον καὶ ἄρχεται ψάλλον τὸ Ἀπολυτίκιον, καὶ θυμίων κυκλοτερῶς τὴν Ἀγ. Τράπεζαν, τῶν δύο Διακόνων μετὰ τῶν δικηροτρικῆρων ἱσταμένων πάντοτε ἀπέναντι αὐτοῦ. Ἐάν ὑπάρχουν πλείονες Διάκονοι, συμπαρατάσσονται καὶ οὗτοι παρὰ τοὺς δύο πρῶτους,

κρατοῦντες ἀνά χειρας Σταυρόν εὐλογίας. Τό θυμίαμα συνεχίζεται εἰς τήν Ἀγ. Πρόθεσιν, ἀπό δέ τῆς Ὁραίας Πύλης πρὸς τὰ εἰκόνας τοῦ τέμπλου, καί πρὸς τοὺς δύο Διακόνους καί τὸν λαόν, ἐνῶ οἱ Χοροὶ ψάλλουν τὰ κατὰ τὸ Τυπικὸν τροπάρια, ἐκτός τοῦ **Κοντακίου**, τὸ ὁποῖον ψάλλει ὁ Ἀρχιερεὺς, τελειώσας τὸ θυμίαμα καί ἐπιστρέψας ἔμπροσθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης. Ἐάν πρόκειται νὰ τελεσθῇ Μνημόσυνον, ὁ Ἀρχιερεὺς ψάλλει πρὸ τοῦ Ἀπολυτικίου τοῦ Ἀγίου τοῦ Ναοῦ, τὸ "**Μνήσθητι Κύριε ὡς ἀγαθός...**". Οἱ Ἱερεῖς λαμβάνουν τώρα θέσεις ἐκατέρωθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης κατὰ τὴν σειρὰν τῶν πρεσβείων, ἦτοι ὁ α' Ἱερεὺς ἀμέσως δεξιὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ὁ β' Ἱερεὺς ἀντιστοίχως εἰς τὰ ἀριστερά, ὁ γ' δεξιὰ, ὁ δ' ἀριστερά κ.ο.κ. Ἐάν μόνον εἰς Ἱερεὺς ἱεουργῇ, οὗτος καταλαμβάνει τὸ ἀριστερόν μέρος τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ἔχων εἰς τὰ δεξιὰ του τὸν λειτουργοῦντα Ἀρχιερέα.

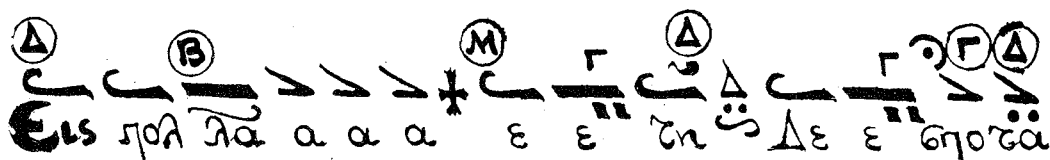
Δ' - Ο ΤΡΙΣΑΓΙΟΣ ΥΜΝΟΣ

Μετὰ τὸ Κοντάκιον, τὸ τέλος τοῦ ὁποίου λέγει ὁ δεξιὸς Χορὸς, ὁ Ἀρχιδιάκονος ἱστάμενος ἤδη δεξιόθεν καί ὀλίγον ὀπισθεν τοῦ Ἀρχιερέως, ποιῶν σχῆμα, ἐξέρχεται εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλην, ἀπαγγέλλων τὸ "**Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν**". Ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ τὸ "**Ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν...**", τὸ δέ τέλος "**Καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων**" λέγει ὁ β' Διάκονος, ὅστις ἱσταται ἀριστερά καί ὀλίγον ὀπισθεν τοῦ Ἀρχιερέως, μεταβαίνων καί οὗτος εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλην μέ μέτωπον πρὸς τὸν λαόν. Εἴτα ἄρχεται ὁ δεξιὸς Χορὸς τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου, τοῦ Ἀρχιερέως ἀναγινώσκοντος εἰς ἐπήκοον τῶν ἄλλων Ἱερέων τῶν κυκλοῦντων τὸ ἅγιον Θυσιαστήριον τὴν εὐχὴν τοῦ Τρισαγίου Ὑμνου. Ταυτοχρόνως ὁ β' Διάκονος λαμβάνει ἀνά χειρας τὸ δικήριον καί τὸ τοποθετεῖ ἐπὶ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔχει ἀπλώσει εἰδικὸν κάλυμμα πρὸς ἀποφυγὴν ρυπάνσεως αὐτοῦ⁶. Περαιτωθέντος καί τοῦ β' Τρισαγίου, ὃπερ ψάλλει ὁ β'

⁶ Καλὸν εἶναι νὰ ὑπάρχουν διαθέσιμα εἰς ἕκαστον Ἱερὸν Ναὸν ἅφ' ἐνὸς μὲν δύο στρογγυλά τεμάχια ὑφάσματος μέ τὸν Σταυρόν εἰς τὸ μέσον ἢ τὸν Δικέφαλον Ἀετὸν, τὰ ὁποῖα τίθενται ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης πρὸς τοποθέτησιν ἐπ' αὐτῶν τῶν δικηροτρικῶν, ἅφ' ἑτέρου δέ ἐν

Χορός, ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Ἱερεῖς ἀπὸ κοινοῦ ψάλλουν τὸ τρίτον "Ἅγιος ὁ Θεός" ἀπαραλλάκτως ὅπως τὰ δύο προηγηθέντα.

Ψαλλομένου τούτου ὁ Ἀρχιερεὺς σταυρώνει διὰ τοῦ δικηρίου χιαστί τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον, ἐνῶ ἀπαγγέλλει χαμηλοφώνως "Εἷς ἐστὶν Υἱός, διπλοῦς τὴν φύσιν, ἀλλ' οὐ τὴν ὑπόστασιν. Διὸ τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον ἀληθῶς γινώσκοντες ὁμολογοῦμεν Χριστὸν τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν". Ὁ β' Διάκονος λαμβάνει παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως τὸ δικήριον καὶ τὸ ἀποθέτει ἀριστερά τῆς Ἀγ. Τραπέζης, ἐνῶ ὁ Ἀρχιδιάκονος τοποθετεῖ τώρα τὸ τρικήριον ἐπὶ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου. Ὁ δεξιὸς Χορός τώρα ψάλλει τὸ δ' "Ἅγιος ὁ Θεός", μετὰ τὸ πέρασ τοῦ ὁποίου ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Ἱερεῖς ψάλλουν τὸ ε', ἐνῶ μέ τὸ τρικήριον σταυρώνει καὶ πάλιν χιαστί τὸ ἱ. Εὐαγγέλιον, λέγων "Τριάδος ἡ φανέρωσις ἐν Ἰορδάνῃ ἐγένετο. Ὁ Πατὴρ ἠυδόκησεν, ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν εἶδει περιστερᾶς ἦν καταβαῖνον ἐπ' Αὐτόν". Τότε ὁ Ἀρχιδιάκονος λαμβάνει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως τὸ τρικήριον, ὅπερ καθὼς καὶ τὸ δίκηριον παραδίδει εἰς δύο Ὑποδιακόνους, οἱ ὅποιοι διὰ τῶν Πυλῶν βορείας καὶ νοτίας ἔρχονται καὶ ἵστανται ἐκατέρωθεν τῆς Ὠραίας Πύλης, οἱ δὲ Ψάλλται λέγουν τὸ "Δόξα Πατρί... Καὶ νῦν... Ἅγιος ἀθάνατος...". Ἀκολουθῶς οἱ Ἱερεῖς ἄρχονται ψάλλοντες τὸ "Ἅγιος ὁ Θεός" τοῦ "Βήματος", ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς, ἐξερχόμενος εἰς τὴν Ὠραίαν Πύλην, παραλαμβάνει παρὰ τῶν δύο Ὑποδιακόνων τῶν ἱσταμένων ἐκατέρωθεν αὐτῆς τὰ δικηροτρίκηρα καὶ ἐκφωνεῖ τὸ "Κύριε, Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ...". Εἰς τὸ τέλος εὐλογεῖ τὸν λαόν, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος ἀπαλά καὶ εἰς ρυθμὸν σύντομον τὸ "Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

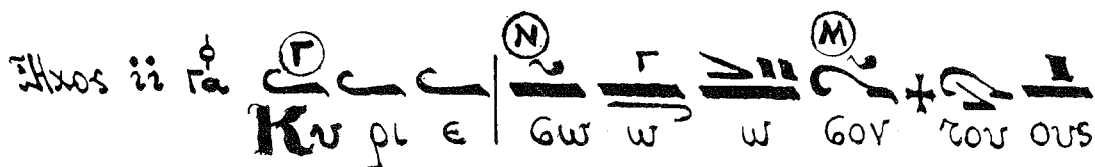

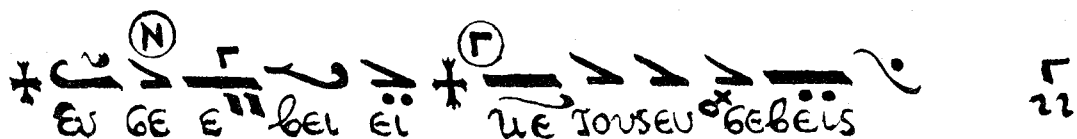
ἕτερον τεμάχιον τοῦ ἰδίου ὑφάσματος εἰς τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ τίθεται ἐπ' αὐτοῦ ψαλλομένου τοῦ Τρισαγίου Ὕμνου

Μετά τό τέλος τῆς εὐχῆς αὐτῆς, οἱ Ἱερεῖς συνεχίζουν ψάλλοντες τό "Ἄγιος Ἰσχυρός" καί ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπαναλαμβάνει τό "Κύριε, Κύριε..." στρεφόμενος ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ἀριστερά. Ὁ ἀριστερός Χορός εἰς τό τέλος ψάλλει τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα" καί οἱ Ἱερεῖς συνεχίζουν τό "Ἄγιος ἀθάνατος", τοῦ Ἀρχιερέως ἐπιλέγοντος πάλιν τό "Κύριε, Κύριε..." μέ ἐλαφράν στροφήν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐνῶ ὁ δεξιὸς Χορός ψάλλει τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα" οἱ Ἱερεῖς τό "Ἐλέησον ἡμᾶς" καί ὁ Ἀρχιερεὺς παραδούς τὰ δικηροτρίκηρα εἰς τοὺς Ὑποδιακόνους ἐπιστρέφει ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης καί ὁ Ἀρχιδιάκονος ἐκφωνεῖ ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης τό "Δύναμις". Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει χαμηλοφώνως τό "Ἄγιος ὁ Θεός...", ὅπερ ἐπαναλαμβάνουν δύο ἀκόμη φορές δύο Ἱερεῖς, οἱ δέ μετ' αὐτοὺς κατὰ σειράν λέγουν "Δόξα Πατρί.. Καί νῦν... Ἄγιος ἀθάνατος...". Ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει πρὸς τόν Ἀρχιερέα "Κέλευσον Δέσποτα Ἄγιε". Ἐκεῖνος στραφεὶς πρὸς τὴν Ἀγ. Πρόθεσιν μεταβαίνει ἐκεῖ προπορευομένου τοῦ β' Διακόνου καί λέγει "Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος...". Ἐπιστρέφοντος δέ αὐτοῦ ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει "Εὐλόγησον Δέσποτα τὴν ἄνω καθέδραν" ἐκείνου λέγοντος "Εὐλογημένος εἰ ὁ καθήμενος..." στρεφόμενος πρὸς τό ὀπισθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης σύνθρονον. Ἐπιστρέφων δέ ἔμπροσθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης, τοῦ Διακόνου εἰπόντος τό "Δύναμις", ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει καί πάλιν τό "Ἄγιος ὁ Θεός..." χῦμα.

Ε' - ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΥΝΘΡΟΝΟΝ

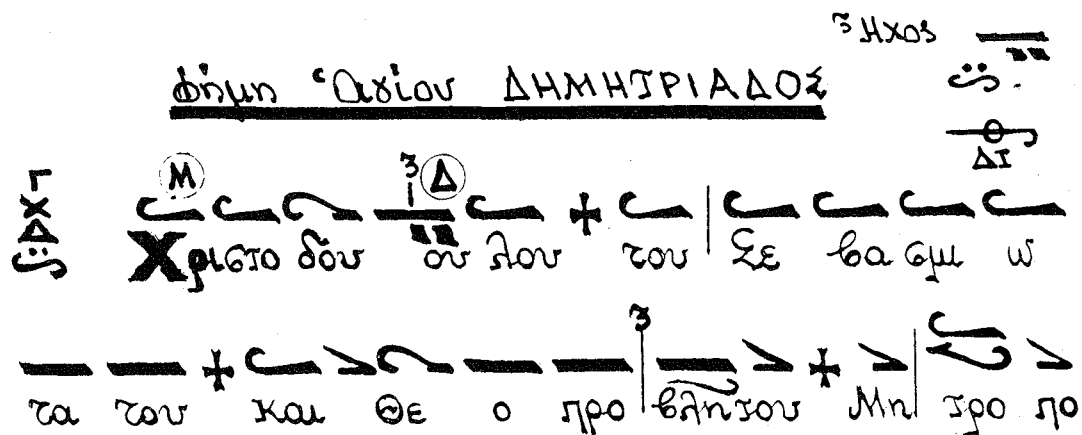
Ἀκολουθῶς ὁ Ποιμενάρχης μεταβαίνει πρὸς τό ὀπισθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης Σύνθρονον καί ἀνέρχεται εἰς αὐτό, τῶν Ἱερέων ἱσταμένων ἐκατέρωθεν αὐτοῦ εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον. Περαιτωθέντος τοῦ "Δύναμις" ὁ Ἀρχιδιάκονος, ποιήσας σχῆμα καί κρατῶν τό τρικῆριον, ἐκφωνεῖ ἀπὸ τῆς Ὡραίας Πύλης μέ μέτωπον πρὸς τόν λαόν "Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς". Τοῦτο ψάλλουν πρῶτοι ἀπὸ τοῦ ἱ. Βήματος ὁ Ἀρχιερεὺς καί οἱ Ἱερεῖς, ἅπαντες ὀρθιοι.

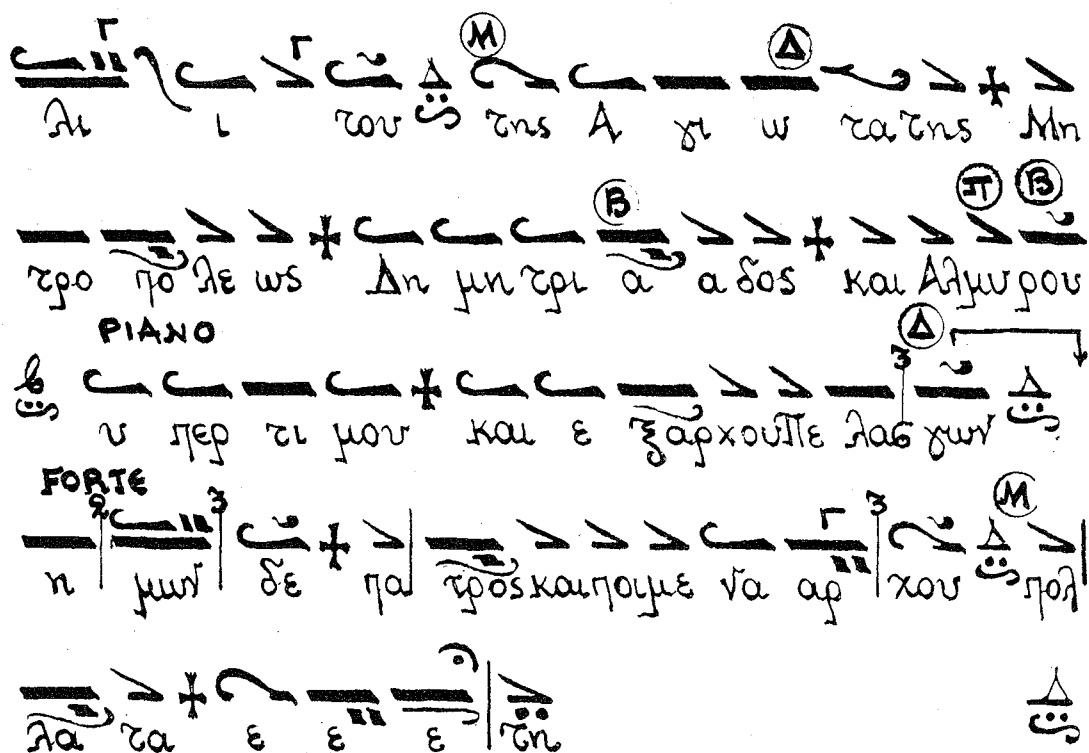

Ὁ β' Διάκονος ἐπαναλαμβάνει ὁμοίως "Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς". Τώρα ὁ δεξιὸς Χορὸς τό ψάλλει. Ὁ γ' Διάκονος λέγει πάλιν "Κύριε σῶσον τοὺς εὐσεβεῖς". Τό ψάλλει ὁ ἀριστερός Χορὸς, καὶ ὁ δ' Διάκονος "Καὶ ἐπάκουσον ἡμῶν". Τοῦτο ψάλλουν ἀπὸ τοῦ Συνθρόνου ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Ἱερεῖς.

Ἀκολουθεῖ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀρχidiaκόνου ἐκφώνησις τῆς Φήμης τοῦ λειτουργοῦντος, τὴν ὁποίαν ἐπαναλαμβάνουν ψάλλοντες οἱ Ἱερεῖς, τοῦ Ἀρχιερέως εὐλογούντος αὐτοὺς. Εἶτα τὴν Φήμην ψάλλει ὁ δεξιὸς Χορὸς, ὅποτε ὁ Ἀρχιερεὺς κατερχόμενος τοῦ Συνθρόνου μεταβαίνει, προπορευομένων τῶν α' καὶ β' Διακόνων, εἰς τὴν Ὠραίαν πύλην καὶ ἐκεῖθεν εὐλογεῖ τὸν λαόν σεμνῶς, εἴτε κρατῶν εἰς μὲν τὴν ἀριστεράν χεῖρα τὴν Ράβδον εἰς δὲ τὴν δεξιάν τόν Σταυρόν, εἴτε μὴ κρατῶν τίποτε, ἀλλὰ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν εὐλογῶν τὸν λαόν. Παραλλήλως παραδίδει εἰς τὸν Ἀναγνώστην τό ὅπερ προσφέρει εἰς αὐτόν ὁ δεξιὰ αὐτοῦ ιστάμενος Ἀρχidiaκονος βιβλίον τοῦ Ἀποστόλου, εὐλογῶν αὐτόν, ἀσπαζόμενον τὴν δεξιάν του. Ἐπανερχόμενος δὲ ἀποθέτει τὴν Μίτραν καὶ τό μέγα Ὠμόφορον. Ἡ Φήμη ψάλλεται ἅπαξ μόνον ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ.

ΣΤ' - ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Ὁ Ἀπόστολος ἀναγιγνώσκεται ἀπὸ τὸν Ἀναγνώστην, εἰς τὸ μέσον τοῦ Σωλέα ἱστάμενον, μέ μέτωπον πρὸς τὸ Ἅγιον Βῆμα. Ὁ Διάκονος ἀντιφωνεῖ εἰς τοὺς στίχους. Θυμῶ δέ τὴν ἀγ. Τράπεζαν, τὸ τέμπλον καὶ τὸν λαὸν ἡρέμα χωρὶς νὰ δημιουργῇ θόρυβον. Τοῦ ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος λεγομένου, ὁ Ἀρχιερεὺς ἀσκεπῆς παραδίδει εἰς τὸν Διάκονον γονυπετὴ ὄντα ἐνώπιον τῆς Ἀγ. Τραπέζης καὶ λέγοντα τὸ "Εὐλόγησον Δέσποτα τὸν Εὐαγγελιστὴν τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ ..." τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον, λέγων τὴν εὐχὴν "Ὁ Θεὸς διὰ πρεσβειῶν...". Ἀκολουθῶς ὁ Διάκονος κρατῶν ὑψηλὰ τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον μεταβαίνει λιτανευτικῶς εἰς τὸν Ἀμβωνα, ὅπου καὶ ἀνέρχεται, τοποθετῶν ἐπὶ τῆς ράχης τοῦ περιστερίου τὸ Ὁράριον αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἀνοικτόν τὸ Ἱ. Εὐαγγέλιον καὶ ἀναμένων.

Περατωθείσης τῆς ἀναγνώσεως τοῦ Ἀποστόλου, ἐξέρχεται εἰς τὴν Ὡραίαν Πύλῃν ὁ Ἀρχιερεὺς ἄνευ Ὡμοφορίου, φορῶν μόνον ἐπανωκαλύμμαυχον καὶ κρατῶν ράβδον καὶ εἰρηνεὺι τὸν Ἀναγνώστην, ὅστις προσέρχεται ἐνώπιον αὐτοῦ, ποιεῖ μετάνοιαν, ἀσπάζεται τὴν δεξιάν του καὶ παραδίδει τὸ βιβλίον τοῦ Ἀποστόλου. Τοῦτο παραδίδει μὲ τὴν σειρὰν του εἰς τὸν ὀπισθεν αὐτοῦ εὐρισκόμενον Διάκονον ἢ Ἱερέα ὁ Ἀρχιερεὺς. Παρὰ τὸν Ἀρχιερέα καὶ δεξιὰ καὶ χαμηλότερον αὐτοῦ ἵσταται ὁ β' Διάκονος κρατῶν τὸ δικήριον. Οὗτος ἀπαγγέλλει "Σοφία. Ὁρθοί. Ἀκούσωμεν..." τοῦ Ἀρχιερέως ἐκφωνοῦντος τὸ "Εἰρήνη πᾶσι". Ὁ δεξιὸς Χορὸς λέγει "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα" χῦμα. Εἶτα ὁ ἐπὶ τοῦ ἀμβωνος Διάκονος λέγει "Ἐκ τοῦ κατὰ..." καὶ ὁ δεξιὰ τοῦ Ἀρχιερέως Διάκονος συμπληροῖ "Πρόσχωμεν". Ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει χῦμα τὸ "Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι" ἐνῶ ἅπαντες σταυροκοποῦνται.

Καὶ ἄρχεται ἡ ἐμμελὴς ἀπαγγελία τοῦ Εὐαγγελίου, ἀπάντων ἀκροωμένων ἐν σιγῇ καὶ κατανύξει. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ Ἀρχιερεὺς παραλαβὼν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Διακόνου τὸ δικήριον, πρῶτον μὲν εἰρηνεὺι τὸν ἀναγνόντα τὸ Εὐαγγέλιον Διάκονον, στρεφόμενον πρὸς αὐτόν καὶ ποιοῦντα σχῆμα, εἶτα δὲ τὸν λαόν, τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ εἰπόντος χῦμα τὸ "Δόξα σοι Κύριε, δόξα σοι", ψάλλοντος τώρα ἄργά καὶ μετὰ μέλους τὸ "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα",

The image displays three staves of musical notation in Greek Church Slavonic. The notation consists of neumes (musical notes) placed on a four-line staff, with various letters (Alpha, Beta, Gamma, Delta, Epsilon, Zeta, Eta, Theta, Iota, Kappa, Lambda, Mu, Nu, Xi, Omicron, Pi, Rho, Sigma, Tau, Upsilon, Phi, Chi, Psi, Omega) used to denote specific notes or intervals. The first staff begins with a circled Alpha (A) and ends with a circled Beta (B). The second staff begins with a circled Alpha (A) and ends with a circled Kappa (K). The third staff begins with a circled Alpha (A) and ends with a circled Omega (Ω). The notation is written in a stylized, cursive script.

ὥστε τό μέλος νά κρατήσῃ ὅσῃν ὥραν θά χρειασθῇ ὁ Διάκονος νά κατέλθῃ τοῦ Ἀμβωνος καί νά διασχίσῃ τόν Ναόν μέ ὑψωμένον τό ἰ. Εὐαγγέλιον μέχρι τῆς Ὠραίας Πύλης, ἐνθα τό ἀναμένει ὁ Ἀρχιερεύς, ὅστις λαβών ἀνά χειρας τό ἰ. Εὐαγγέλιον σταυρῶναι δι' αὐτοῦ τόν λαόν καί εἰσελθὼν εἰς τό Ἅγιον Βῆμα ἀποθέτει τοῦτο ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης, καί ἀποβαλὼν τό ἐπανωκαλύμμαυχον περιβάλλεται τό μικρόν Ὡμόφορον⁷.

Ζ' - Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΝ

Ὁ Ἀρχιερεύς ἐκφωνεῖ "Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου..." καί ἐνῶ ὁ δεξιὸς Χορός ἄρχεται ψάλλον τόν Χερουβικόν Ὕμνον, ὁ Ἀρχιερεύς ἀπαγγέλλει χαμηλοφώνως τὴν εὐχὴν "Οὐδεὶς ἅγιος..." εἰς ἐπήκοον τῶν Ἱερέων καί Διακόνων. Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιερεύς ἀπαγγέλλει τό "Οἱ τὰ Χερουβεὶμ..." τοῦ Ἀρχidiaκόνου λέγοντος "Ταῖς ἀγγελικαῖς...". Τοῦτο ἐπαναλαμβάνει ὁ α' Ἱερεύς καί ὁ β' Διάκονος, ὁ β' Ἱερεύς καί ὁ γ' Διάκονος. Ἀκολουθῶς προσφέρεται εἰς τόν Ἀρχιερέα ἡ Μίτρα καί τό θυμιατόν, καθὼς καί ἡ ράβδος. Καί ἄρχεται τό θυμίαμα, τῶν δύο Διακόνων μετὰ τῶν δικηροτρικῆρων ἱσταμένων κατέναντι αὐτοῦ ὀπισθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης καί μετακινουμένων ἀναλόγως γύρωθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης. Ἄν ὑπάρχουν πλείονες τῶν δύο Διάκονοι, οὗτοι, κρατοῦντες ἀνά χειρας τόν Σταυρόν, παρατάσσονται παραπλευρῶς τῶν δύο πρώτων Διακόνων καί μετακινοῦνται μετ' αὐτῶν. Ἀκολουθῶς οἱ Διάκονοι ἐξέρχονται διὰ τῆς Ὠραίας Πύλης καί κατέρχονται τὰς βαθμίδας τοῦ Βήματος στρεφόμενοι πρὸς τό Ἱερόν. Ὁ Ἀρχιερεύς ἐξέρχεται διὰ νά θυμιάσῃ τὰς εἰκόνας τοῦ τέμπλου καί τόν λαόν, ὅταν ὁ δεξιὸς Χορός φθάσῃ εἰς τό "Τριάδι".

Μετὰ τό θυμίαμα καί τῆς Ἀγ. Τραπέζης, τῆς Προθέσεως, τῶν Ἱερέων καί τῶν ἐντὸς τοῦ Βήματος εὐρισκομένων, ὁ Ἀρχιερεύς ἀποβάλλει τὴν Μίτραν, δίδει τὴν Ράβδον καί ποιῶν τρεῖς μετανοίας προσκυνᾷ τό Ἅγιον Ἀντιμήνσιον καί τὴν

⁷ Ἐν τῇ Ἱ. Μητροπόλει ἡμῶν εἰθισταί ἡ Ἐκτενὴς καὶ αἱ Συναπταὶ τῶν Κατηχουμένων καὶ τῶν πιστῶν νά λέγονται εἰς ἐπήκοον πάντων, τῶν Ἱερέων λεγόντων τὰς ἐκφωνήσεις μεγαλοφώνως, τοῦ δὲ Ἀρχιερέως χαμηλοφώνως ἀναγινώσκοντος τὰς εὐχάς.

Ἄγ. Τράπεζαν καί εἶτα λαμβάνει συγχώρησιν παρά τῶν Ἀδελφῶν καί συλλειτουργῶν. Ἀκολουθῶς στρέφεται πρὸς τὸν λαόν καί ἐκεῖ νίπτει τὰς χεῖρας ἀπὸ χερνιβοξέστου, ὅπερ προσάγουσιν πρὸς αὐτόν δύο Ὑποδιάκονοι, καί ζητεῖ συγχώρησιν ἀπὸ τῶν λαόν, δίδων καί αὐτός συγχώρησιν εἰς πάντας. Εἰσέρχεται δὲ ἐντὸς τοῦ Βήματος, καί κατευθύνεται πρὸς τὴν Πρόθεσιν. Τοῦτ' αὐτό ποιοῦν καί οἱ Ἱερεῖς, χωρὶς νὰ νίψουν τὰς χεῖρας των. Ἀκολουθεῖ ἡ τέλεσις τῆς Προθέσεως, ἐφ' ὅσον ἐννοεῖται δὲν ἔχει τελεσθῇ αὕτη κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ὁρθρου. Ἄλλως ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ προσκυνήσῃ τὰ Τίμια Δῶρα παραδίδει τὸν Ἀέρα εἰς τὸν Ἀρχιδιάκονον καί τὸν Δίσκον, ἐνῶ τὸ Ἄγ. Ποτήριον εἰς τὸν α' Ἱερέα. Εἰς τοὺς λοιποὺς Ἱερεῖς παραδίδει ἀνά ἓν τῶν μικρῶν ἱερῶν σκευῶν, ἐνῶ εἰς ἓνα Διάκονον ἢ Ἱερέα ἔχει ἤδη παραδώσει τὸ Ὠμόφορόν του. Οὕτως ἀρχεται ἡ Μεγάλη Εἰσοδος.

Η' - Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΙΣΟΔΟΣ

Προηγούνται λαμπαδοῦχοι καί τὰ ἐξαπτέρυγα καί ἔπονται οἱ Διάκονοι κρατοῦντες τὰ δικηροτρίκηρα, ὁ Διάκονος ὁ κρατῶν τὸ Ὠμόφορον, ὁ κρατῶν τὸ θυμιατόν, ὁ Ἀρχιδιάκονος ὁ φέρων τὸ Δισκάριον, ὁ α' Ἱερεὺς ὁ φέρων τὸ Ποτήριον καί ἀκολουθοῦν οἱ λοιποὶ Ἱερεῖς κατὰ τὰ πρεσβεῖα. Κατὰ τὴν ὥραν τῆς Μεγάλης Εἰσόδου ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ ἀργά καί μετὰ μέλους τὸ "Πάντων ἡμῶν...". Ἐάν πρόκειται διὰ μέγαλον Ναόν καί ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς βορείας Πύλης τοῦ Ἱ. Βήματος μέχρι τῆς Ὁραίας Πύλης εἶναι μεγάλη, εἰθισται ἐκάστην φράσιν τοῦ Διακόνου νὰ ἐπαναλαμβάνει ἀργά καί ὁ α' Ἱερεὺς. Ἐάν ἡ ἀπόστασις εἶναι μικρά παρέλκει ἡ ἐπανάληψις.

Τῆς πομπῆς ἐλθούσης εἰς τὸν Σωλέα, ὁ μὲν κρατῶν τὸ Ὠμόφορον φορεῖ τοῦτο εἰς τὸν ἐπὶ τῆς Ὁραίας Πύλης ἱστάμενον Ἀρχιερέα, ἀφοῦ ἐκεῖνος εὐλογῇ τὸν πόλον καί τὸν ἀσπασθῇ καί ὁ προσφέρων ἀσπασθῇ τὴν δεξιάν του, ὁ δὲ κρατῶν τὸ θυμιατόν παραδίδει τοῦτο ἐκ δεξιῶν πρὸς τὸν Ἀρχιερέα, ὅστις θυμιά τὸν ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἐλθόντα Ἀρχιδιάκονον ἐκφωνοῦντα "Τῆς ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖν..." καί παραδίδοντα εἰς χεῖρας του τὸ Ἅγιον Δισκάριον. Οἱ

ἄλλοι Ἱερεῖς ἴστανται ὁ εἰς ὀπισθεν τοῦ ἄλλου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Σωλέα. Ὁ Ἀρχιερεὺς μνημονεύει τῶν ζώντων καὶ τοποθετεῖ τὸ Δισκάριον ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης, τοῦ Χοροῦ λέγοντος "Ἀμήν". Εἶτα ὁ α' Ἱερεὺς ἀρχόμενος βαδίζειν πρὸς τὸν Ἀρχιερέα κρατῶν τὸ Ἅγιον Ποτήριον, λέγει ἐκφώνως **"Τῆς ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖν..."** καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς θυμιᾷ τοῦτον ἐρχόμενον, εἶτα παραλαμβάνει τὸ Ἅγ. Ποτήριον καὶ μνημονεύει τῶν κεκοιμημένων μέχρι τέλους. Τελειώσας ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Διακόνους λέγων **"Τῆς ιερωσύνης καὶ διακονίας ὑμῶν μνησθεῖν..."** ἐνῶ ἐκεῖνοι ἀπαντοῦν **"Τῆς ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖν..."**. Καὶ εἰσέρχονται ἅπαντες εἰς τὸ Ἅγ. Βῆμα, καταλαμβάνοντες τὰς ἐκατέρωθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης θέσεις αὐτῶν, ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἀποθέτει ἐπὶ τῆς Ἀγ. Τραπέζης καὶ τὸ Ἅγ. Ποτήριον, εἶτα λαμβάνει ἀπὸ τοῦ ὤμου τοῦ Ἀρχidiaκόνου τὸν Ἀέρα καὶ καλύπτει δι' αὐτοῦ ἀμφότερα τὰ Τίμια Δῶρα, λαμβάνων δὲ τὸ θυμιατὸν θυμιᾷ τρίς αὐτά λέγων **"Τότε ἀνοίσουσιν..."** καὶ στραφεῖς πρὸς τοὺς Ἱερεῖς λέγει **"Μνήσθητέ μου ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοί"**. Ἐκεῖνοι ἀπαντοῦν **"Τῆς ἀρχιερωσύνης σου μνησθεῖν..."**. Τότε ὁ Ἀρχidiaκόνος λέγει **"Εὐξαι ὑπὲρ ἡμῶν Δέσποτα Ἄγιε"**. Ὁ Ἀρχιερεὺς **"Πνεῦμα Ἅγιον ἐπελεύσεται ἐφ' ὑμᾶς..."**. Ὁ Ἀrchidiaκόνος **"Αὐτὸ τὸ πνεῦμα... Μνήσθητι ἡμῶν Δέσποτα Ἄγιε"**. Καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς προτείνων τὰς χεῖρας του εἰς ἀσπασμὸν ὑπὸ τῶν Ἱερέων καὶ Διακόνων λέγει **"Τῆς ιερωσύνης ὑμῶν καὶ τῆς διακονίας ὑμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεός..."**.

Εἶτα λαμβάνει τὸ τρικῆριον καὶ ἐνῶ ὁ Διάκονος ἔχει ἤδη ἐξέλθει ἐκ τῆς Ὠραίας Πύλης κάτω τῶν βαθμίδων, ὁ Ἀρχιερεὺς ἀκολουθεῖ καὶ εὐλογῶν μετὰ τὸ τρικῆριον τὸν λαόν, ἀκούει παρὰ τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ **"Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα"** χῦμα καὶ παραδίδει τοῦτο τῷ Διακόνῳ ἀρχομένῳ τῆς μεγάλης Συναπτῆς.

Θ' - Ο ΑΣΠΑΣΜΟΣ

Τὴν ἐκφώνησιν **"Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν..."** λέγει ὁ α' Ἱερεὺς κατόπιν εὐλογίας τοῦ λειτουργούντος Ἀρχιερέως ὅστις διὰ Σταυροῦ εἰρηνεύει ἀκολουθῶς. Εἰς τὸ **"Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους..."** ὁ Ἀρχιερεὺς πρῶτος ποιῶν τρεῖς μετανοίας

ἀσπάζεται τρίς τὰ Τίμα Δῶρα καί παραχωρεῖ τήν θέσιν του εἰς τοὺς Ἱερεῖς, οἵτινες ἐρχόμενοι ἅπαντες ἐξ' ἀριστερῶν τῆς Ἀγ. Τραπέζης, κατὰ τήν σειράν τῶν πρεσβείων ποιοῦν ἕκαστος μίαν μετάνοιαν, ἀσπάζονται καί αὐτοί τὰ Τίμα Δῶρα καί στρεφόμενοι πρὸς τὸν ὀλίγον ὀπισθεν ἱστάμενον Ἀρχιερέα ἀσπάζονται αὐτὸν τρίς ὡς ἐξῆς: Λαμβάνουν ἀνά χεῖρας τήν δεξιάν του καί κύπτουν ἀσπαζόμενοι τοῦτον εἰς τὰς παρειάς τρεῖς φορές, τούτου ἀνταποδίδοντας αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἀσπασμὸν καί λέγοντος "Ὁ Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν...". Ἀκολουθῶς ἀσπάζονται οὗτοι τὸ ἐγκόλπιον τοῦ Ἀρχιερέως καί τήν δεξιάν του. Ἐν συνεχείᾳ ἕκαστος αὐτῶν παρατάσσεται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Ἀρχιερέως ἀναμένων τὸν ἐπόμενον διὰ νὰ ἀνταλλάξῃ μετ' αὐτοῦ ἀσπασμὸν, μέχρι καί τοῦ τελευταίου Ἱερέως. Τὸ αὐτὸ πράττουν, ἐξερχόμενοι εἰς τὸν Σωλέα, καί οἱ Διάκονοι μεταξύ των. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Ἀσπασμοῦ ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει τὸ "Ἀγαπήσω σε Κύριε ἡ ἰσχὺς μου...". Ἐάν συλλειτουργοῦν πολλοὶ τὸ μέλος τοῦτο ψάλλεται ἀργόν ὥστε νὰ προφθάσῃ νὰ γίνῃ ἀνέτως ὁ ἀσπασμὸς διαρκούντος τοῦ μέλους.

Ἀκολουθῶς ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ "Τὰς θύρας, τὰς θύρας...". Τότε ὁ Ἀρχιερεὺς κύπτει τήν κεφαλὴν μεταξύ τῶν Τιμίων Δώρων καί οἱ Ἱερεῖς, ἔχοντες ἐν τῷ μεταξύ ὀλοκληρώσει τὸν Ἀσπασμὸν καί ἐπανελθεῖ εἰς τὰς οἰκείας θέσεις, κρατοῦν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀρχιερέως τὸν Ἀέρα, κινούντες αὐτὸν ἐλαφρῶς, καθ' ἣν ὥραν ὁ Ἀρχιερεὺς ἀπαγγέλλει χαμηλοφώνως τὸ "Πιστεύω..." κρατῶν μέ τὰς δύο χεῖρας τὸ Δισκάριον καί τὸ Ποτήριον, μέ τὰ ὅποια ποιεῖ τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, κινῶν αὐτὰ ταυτοχρόνως ἐπὶ τοῦ Ἀντιμηνίου. Ὅταν ὁ Ἀναγνώστης, ὁ ἀπαγγέλλων τὸ "Πιστεύω..." φθάσῃ εἰς τὴν φράσιν "Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς..." τότε ὁ μὲν Ἀρχιερεὺς κινεῖται ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ὀπίσω ἐξάγων τήν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ "Ἀέρος", ὃν ἀσπάζεται, οἱ δὲ κρατοῦντες τὸν Ἀέρα Ἱερεῖς ἀποσύρουν αὐτὸν ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ἀρχιερέως πρὸς τὰ ὀπίσω, ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Εἰς τῶν Ἱερέων λαμβάνει τὸν Ἀέρα καί τὸν διπλῶνει προσεκτικῶς, τὸν παραδίδει δὲ εἰς τὸν Ἀρχιερέα, ὅστις δι' αὐτοῦ ριπίζει τὰ Ἅγια, ὅταν ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ "Στῶμεν καλῶς, στῶμεν μετὰ φόβου...".

Γ' - Η ΑΝΑΦΟΡΑ

Τοῦ Χοροῦ τελειώσαντος τό **"Ἐλεον εἰρήνης..."** ὁ Ἀρχιερεὺς διὰ τοῦ διπλωμένου Ἀέρος σταυρῶνει τὰ Τίμια Δῶρα ἐκφωνῶν **"Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν..."** στρεφόμενος δέ πρὸς τὸν λαόν τελειοῖ τὴν φράσιν **"Εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν"**. Εἰς τό **"Καί μετὰ τοῦ πνεύματός σου"** ὁ Ἀρχιερεὺς κλίνει ἐλαφρῶς τὸν ἀυχένα, εἶτα δέ ὑψῶν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας λέγει **"Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας"** τοῦ Χοροῦ ἀπαντῶντος **"Ἐχομεν πρὸς τὸν Κύριον"**. Ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει **"Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ"** στρεφόμενος ἐλαφρῶς πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου εἰς τό τέμπλον, τοῦ Χόρου ἀπαντῶντος **"Ἄξιον καὶ δίκαιον"**. Ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπιστρέφων ἵσταται μετὰ φόβου ἔμπροσθεν τῆς Ἀγίας Τραπέζης καὶ ἄρχεται ἀναγινώσκων χαμηλοφώνως τὴν εὐχὴν τῆς Ἀναφορᾶς **"Ἄξιον καὶ δίκαιον σέ ὕμνεῖν ..."**, ἐνῶ ὁ Χορός ἐξακολουθεῖ νά ψάλλῃ τό **"Ἄξιον καὶ δίκαιον"** εἰς μέλος ἄργόν, ὥστε νά καλύπτῃ χρονικῶς, εἰ δυνατόν, τὴν πλήρη ἀνάγνωσιν τῆς μακρᾶς εὐχῆς τῆς Ἀναφορᾶς. Τῆς εὐχῆς ὁλοκληρωθείσης ὁ Ἀρχιερεὺς μέ νεῦμα δίδει εὐλογίαν εἰς τὸν β' Ἱερέα νά ἐκφωνήσῃ **"Τὸν ἐπινίκιον ὕμνον..."**, ἐνῶ ὁ Ἀρχιδιάκονος συλλέγει καὶ διπλῶνει τὸν Ἀστερίσκον ἐπάνωθεν τοῦ Δισκαρίου, ὃν καὶ ἐπιμελῶς καθάρισας ἀπὸ τῶν ψυχίων, προσφέρει αὐτόν πρὸς ἀσπασμόν εἰς τὸν Ἀρχιερέα καὶ ἀποθέτει ἐπὶ τῶν καλυμμάτων. Ψαλλομένου τοῦ **"Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος Σαβαώθ..."** ὁ Ἀρχιερεὺς ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν **"Μετὰ τούτων καὶ ἡμεῖς..."** καὶ μέ τό τέλος αὐτῆς ἐκφωνεῖ **"Λάβετε, φάγετε...."**, τοῦ Χοροῦ ἀπαντῶντος **"Ἀμήν"**. Καὶ ἀκολουθῶς **"Πίετε ἐξ' αὐτοῦ πάντες..."** τοῦ Χοροῦ ὁμοίως ἀπαντῶντος **"Ἀμήν"**. Σημειωτέον ὅτι κατὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν ἀνωτέρω δέν ἐνδείκνυται ὁ Λειτουργὸς νά δεικνύῃ διὰ τῆς παλάμης τοῦ ἑκαστον ἐκ τῶν Τιμίων Δῶρων, ἐπειδὴ ταῦτα "οὐκ εἰσὶν" εἰσέτι Σῶμα ἢ Αἷμα Χριστοῦ ἀντιστοιχῶς. Μετὰ τό δευτέρον **"Ἀμήν"** ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπεύχεται **"Μεμνημένοι τοίνυν..."** καὶ ἐκφωνεῖ **"Τὰ σά ἐκ τῶν σῶν..."**. Καθ' ἣν ὥραν λέγει ταῦτα ὑψοῖ σταυροειδῶς διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ Δισκάριον καὶ Ποτήριον, ἐνῶ πάντες κλίνουν μόνον τὸν ἀυχένα, οὐχὶ δέ καὶ τὰ γόνατα, καθὼς καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, ὅστις, ψαλλομένου τοῦ **"Σέ ὕμνοῦμεν..."** ἐπεύχεται μέ τὴν κεφαλὴν κεκλιμένην τό **"Ἐτι**

προσφερόμεν σοι..." μέχρι του "...καί επί τά προκείμενα δῶρα ταῦτα". Ἀκολουθῶς ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει "Εὐλόγησον Δέσποτα τόν Ἅγιον Ἄρτον" καί ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογῶν τόν Ἄρτον λέγει "Καί ποιήσον τόν μὲν Ἄρτον τοῦτον...". Ἀρχιερεὺς καί Διάκονος λέγουν τό "Ἀμήν" ὁ εἰς μετὰ τόν ἄλλον. Ἀκολουθῶς ὁ β' Διάκονος λέγει "Εὐλόγησον Δέσποτα τό Ἅγιον Ποτήριον..." καί ὁ Ἀρχιερεὺς εὐλογῶν τοῦτο λέγει "Τό δέ ἐν τῷ Ποτηρίῳ τούτῳ..." ἐπιλέγων "Ἀμήν", ὅπερ ἐπαναλαμβάνει καί ὁ Διάκονος ἀντιφωνικῶς. Τότε ἅπαντες ἐνώπιον τῆς Ἁγίας Τραπέζης προσεύχονται μυστικῶς, ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς συνεχίζει τήν εὐχήν "Ὡστε γενέσθαι...".

Πληρωθέντος τοῦ "Σέ ὑμνοῦμεν..." ὁ Ἀρχιερεὺς ἐκφωνεῖ "Τῆς Παναγίας ἀχράντου..." καί θυμιᾷ τά δῶρα, τοὺς Ἱερεῖς καί τοὺς Διακόνους, εἰς δέ τόν Ἀρχιδιάκονον παραδίδει τό θυμιατόν. Οὗτος λαμβάνων αὐτό ἐκ τῆς χειρός τοῦ Ἀρχιερέως, ἀσπάζεται αὐτήν, θυμιᾷ τρίς τόν Ἀρχιερέα, ὑποκλινόμενον ἐλαφρῶς καί μεταβαίνει ὀπισθεν τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἐνθα μνημονεύει τῶν κεκοιμημένων αὐτοῦ. Τοῦτο πράττουν καί ἅπαντες οἱ κυκλοῦντες τήν Ἀγ. Τράπεζαν μυστικῶς, ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς συνεχίζει τήν ἀνάγνωσιν τῆς οἰκειᾶς α' εὐχῆς. Μετὰ τό πέρας τῆς ἀναγνώσεως προσφέρονται πρὸς εὐλογίαν τῷ Ἀρχιερεῖ τά κάνιστρα μέ τό Ἀντίδωρον. Ὁ Ἀρχιερεὺς λαμβάνει ἕκαστον αὐτῶν, τό εὐλογεῖ ἐνώπιον τῶν Τιμίων Δώρων καί τό ἐπιστρέφει εἰς τόν δόντα, ἐνῶ ὁ Χορὸς ψάλλει τό "Ἄξιον ἐστίν...". Τοῦτου πληρωθέντος ὁ Ἀρχιερεὺς μόνος ἐκφωνεῖ "Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου..." ἢ ἐάν ἀνήκει εἰς τὰς Μητροπόλεις τῶν Νέων Χωρῶν προτάσσει τό ὄνομα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πτριάρχου μεθ' ὃ καί τῆς Ἱ. ἡμῶν Συνόδου, τῶν λοιπῶν πάντων σιωπούντων. Μετὰ ταῦτα οἱ Ἱερεῖς ἐκφωνοῦν ἀπό κοινοῦ πάντες "Ἐν πρώτοις μνήσθητι Κύριε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν... δν χάρισαι..." τοῦ Ἀρχιερέως μέ κλίσιν τῆς κεφαλῆς ὑποδεχομένου τήν ὑπέρ αὐτοῦ δέησιν τοῦ Πρεσβυτερίου.

ΙΑ' - Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΛΗΨΕΩΣ

Ὁ Ἀρχιδιάκονος ἐξελθὼν εἰς τήν Ὡραιᾶν Πύλην ἀναγινώσκει, ἐπὶ

Ἀρχιερατικῆς Συλλειτουργίας ἡ ἐπὶ ἐπισήμων Λειτουργιῶν, τὰ Δίπτυχα ὡς ἐξῆς: "Βαρθολομαίου τοῦ Παναγιωτάτου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, πολλά τὰ ἔτη. Παρθενίου Ἀλεξανδρείας, Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Διοδώρου Ἱεροσολύμων, Ἀλεξίου Μόσχας, Παύλου Βελιγραδίου, Θεοκτίστου Βουκουρεστίου, Μαξίμου Σόφιας, Ἡλίου Γεωργίας, τῶν Μακαριωτάτων Ὁρθοδόξων Πατριαρχῶν, πολλά τὰ ἔτη. Χρυσοστόμου Κύπρου, Σεραφεῖμ Ἀθηνῶν, Βασιλείου Βαρσοβίας, Ἀναστασίου Τιράνων, τῶν Προέδρων τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πολλά τὰ ἔτη. ... τοῦ Σεβασμιωτάτου καὶ Θεοπροβλήτου Μητροπολίτου τῆς Ἀγιωτάτης Μητροπόλεως ... (Ὑπερίμου καὶ Ἐξάρχου ..., διὰ τοὺς Μητροπολίτας τῶν Νέων Χωρῶν), τοῦ καὶ προσκομίζοντος τὰ Τίμια Δῶρα ταῦτα Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστάσεως τοῦ σύμπαντος κόσμου, εὐσταθείας τῶν Ἀγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, σωτηρίας τε καὶ βοηθείας τοῦ περιστῶτος λαοῦ, πολλά τὰ ἔτη. Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν". Εἶτα δέ ὁ γ' Ἱερεὺς ἐκφωνεῖ τό "Καὶ δὸς ἡμῖν ἐν ἐνὶ στόματι...".

Ὁ Ἀρχιερεὺς παραλαβὼν τὸ δικήριον ἐξέρχεται καὶ εὐλογεῖ τὸν λαόν λέγων "Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν..." παραδίδει δέ τοῦτο εἰς τὸν β' Διάκονον, ἐνῶ ὁ Χορὸς λέγει χῦμα τό "Εἰς πολλά ἔτη Δέσποτα". Ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ τὰ Πληρωτικά, ὁ Ἀρχιερεὺς ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν χαμηλοφώνως καὶ ὁ δ' Ἱερεὺς τό "Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς Δέσποτα...". Τό "Πάτερ ἡμῶν..." ἀπαγγέλλεται, τό δέ "Ὅτι σοῦ ἐστίν..." ἐκφωνεῖ, κατόπιν εὐλογίας, ὁ ε' Ἱερεὺς. Ἀπαγγελ-
λομένης τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς οἱ Διάκονοι πάντες τοποθετοῦν τὸ Ὁράριόν των σταυροειδῶς. Ὁ Ἀρχιερεὺς διὰ Σταυροῦ εὐλογεῖ τὸν λαόν μέ τό "Εἰρήνη πᾶσι", ἐνῶ ὁ Διάκονος λέγει "Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν...". Τό "Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς..." λέγει ὁ στ' Ἱερεὺς λαβὼν εὐλογίαν, ἐνῶ ὁ Ἀρχιερεὺς ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν "Πρόσχες Κύριε...". Μέ τό πέρας αὐτῆς ὁ Διάκονος ἐκφωνεῖ "Πρόσχωμεν" καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς, λαβὼν καὶ ὑψῶν τὸν Ἅγιον Ἄρτον καὶ ποιῶν μέ αὐτόν τό σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ὑπεράνω τοῦ Δισκαρίου λέγει "Τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις" τοῦ Χοροῦ ψάλλοντος τό "Εἰς ἅγιος...".

Τούτου ψαλλομένου, καθώς και τοῦ Κοινωνικοῦ ἐν συνεχείᾳ, γίνεται ὁ μελισμός τοῦ Ἄρτου τατραμερῶς, ἡ τοποθέτησις τοῦ ἑνός τεταρτημορίου τοῦ φέροντος τὸ μονόγραμμα IC ἐντός τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου, ἡ εὐλογία τοῦ ζέοντος καὶ ἡ ἐκχυσις αὐτοῦ. Μεθ' ὃ ὁ Ἀρχιδιάκονος ἀρχεται ἀπαγγέλλειν εὐκρινῶς καὶ εἰς ἐπήκοον τῶν Λειτουργῶν τὰς εὐχὰς τῆς **Μεταλήψεως**, ἐναλλάξ μετὰ τοῦ β' Διακόνου. Τὸ τελευταῖον "Τοῦ Δείπνου Σου τοῦ μυστικοῦ..." λέγει ὁ Ἀρχιερεὺς, καθώς καὶ ἄλλας τινὰς περιστασιακάς εὐχὰς, ὡς λ.χ. "Παναγία Δέσποινα Θεοτόκε..." κ.λ.π. προπαρασκευαστικὰς τῆς Θ. Μεταλήψεως, ἡτις γίνεται ὡς ἐξῆς:

Πρῶτος ὁ Ἀρχιερεὺς ποιεῖ τρεῖς μετανοίας λέγων τὸ "**Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ**". Ζητεῖ συγχώρησιν παρὰ τῶν Συλλειτουργῶν καὶ τοῦ λαοῦ καὶ προσερχόμενος κοινωνεῖ τοῦ Ἁγίου Σώματος, καὶ εἶτα τοῦ Ἁγίου Αἵματος λέγων τὰ ἐπὶ τῇ περιστάσει λόγια. Ἀκολουθῶς καὶ ἀφοῦ ἀποθέσει καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον καλεῖ τοὺς Ἱερεῖς νὰ προσέλθουν πρὸς μετάληψιν λέγων "**Ἱερεῖς τοῦ Κυρίου προσέλθετε**".

Ἐκαστος τῶν Ἱερέων, ἀφοῦ ζητήσῃ συγχώρησιν παρὰ τῶν Ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ, προσέρχεται ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς Ἀγ. Τραπέζης ἔχων τὰς δύο χεῖρας ἀνοικτάς, μέ τὴν μίαν παλάμην ἐπὶ τῆς ἄλλης εἰς σχῆμα σταυροῦ, λέγων "**Ἰδοὺ ἀναξίως προσερχομένῳ μετὰδος μοι Δέσποτα ... τῷ ἀναξίῳ πρεσβυτέρῳ τὸ τίμιον καὶ πανάγιον καὶ πανακήρατον Σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἄφεσίν μου ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον**" καὶ λέγων ταῦτα ὑπερβαίνει ἐκ τῶν ὀπισθεν τὸν Ἀρχιερέα καὶ ἔρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ πλευρᾶς ἑτοιμος νὰ λάβῃ τὸν Ἅγιον Ἄρτον, ἐκτείνων τὰς χεῖρας πλησίον τοῦ ἁγ. Δισκαρίου καὶ πάντως ἐπάνωθεν τοῦ ἀντιμνησίου. Ὁ Ἀρχιερεὺς, μεταδίδων τεμάχιον ἁγίου Ἄρτου, λέγει "**Ἰδοὺ προσερχομένῳ μεταδίδοται σοι ... τῷ εὐλαβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ τὸ τίμιον καὶ πανάγιον καὶ πανακήρατον Σῶμα τοῦ Κυρίου...**". Ὁ Ἱερεὺς λαμβάνων τὸ ἅγιον Σῶμα προσεκτικῶς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παλάμης, κύπτων ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τοῦ διδόντος Ἀρχιερέως καὶ μετ' εὐλαβείας ἀποσύρεται ἀργὰ καὶ ἐκ δεξιῶν ὀπισθεν τῆς Ἀγ.

Τραπέζης ἐνθα προσεκτικῶς καί μετὰ κατανύξεως καταλύει τόν ἄγ. Ἄρτον, ὃν ἔχει ἐπὶ τῆς παλάμης. Τοῦτο πράττουν μέ τήν σειράν των ἅπαντες οἱ συλλειτουργοί Ἱερεῖς, μετ' αὐτούς δέ καί οἱ Διάκονοι. Ἐάν τις τῶν μή λειτουργούντων ἱερέων βούλεται νά κοινωνήσῃ, περιβάλλεται ἐπιτραχήλιον καί λαμβάνει σειράν μετὰ τοὺς λειτουργοὺς Ἱερεῖς καί πρό τῶν Διακόνων. Ἀκολουθοῦν οἱ Διάκονοι κατὰ τήν ἰδίαν τάξιν.

Περαιτωθείσης τῆς μεταδόσεως τοῦ Ἄρτου, ἐπανέρχεται ὁ α' Ἱερεὺς καί λαμβάνων τήν μούσαν (σπόγγον) καθαρίζει ἐπὶ τοῦ ἀντιμηνσίου τήν παλάμην αὐτοῦ ἀπό τυχόν ὑπολείμματα μαργαριτῶν, καί ἤδη τοῦ Ἀρχιερέως ἔχοντος λάβει ἀνά χειρας τό ποτήριον καί ἐστραμμένου ὄντος πρὸς τὰ ἀριστερά, ὁπόθεν ἔρχεται ὁ πρὸς Θεῖαν Μετάληψιν Ἱερεὺς, λέγει τοῖς Ἱερεῦσιν " Ἱερεῖς τοῦ Κυρίου ἐτι προσέλθετε". Τότε ὁ α' Ἱερεὺς λέγει " Ἰδοῦ, ἐτι ἀναξίως προσερχομένῳ μετὰδος μοι Δέσποτα τό τίμιον καί πανάσπilon καί πανακήρατον καί ζωηρόν Αἷμα τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ καί Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ... τῷ ἀναξίῳ πρεσβυτέρῳ εἰς ἄφεσίν μου ἁμαρτιῶν καί ζωὴν τὴν αἰώνιον". Καί ὁ Ἀρχιερεὺς " Ἰδοῦ ἐτι προσερχομένῳ μεταδίδοταί σοι ... τῷ εὐλαβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ τό τίμιον καί πανάσπilon ...". Καί τοῦ μέν Ἱερέως κρατοῦντος τό Ποτήριον ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ, τοῦ δέ Ἀρχιερέως κατευθύνοντος τόν κήλικα εἰς τὰ χεῖλη τοῦ Ἱερέως κοινωνεῖ οὗτος τρίς, χωρὶς νά λέγῃ τι, εἰ μὴ μόνον μετὰ τήν Κοινωνίαν ἁπάντων, τῶν τε Ἱερέων καί τῶν Διακόνων "Τοῦτο ἤψατο τῶν χειλέων ὑμῶν...".

Ἀκολουθῶς ἀναγινώσκεται ἡ εὐχαριστήριος εὐχή μεθ' ἣν ὁ Ἀρχιερεὺς καί οἱ Ἱερεῖς ἀπέρχονται εἰς τό Διακονικόν πρὸς ἀπόνιψιν καί μεταλαβὴν κατακλαστοῦ, ἐνῶ οἱ Διάκονοι συστέλλουν τὰ Ἅγια μετὰ προσοχῆς, ἀπαγγέλλοντες τό " Ἀνάστασιν Χριστοῦ..." καί τὰ λοιπά πάντα.

Ἐπακολουθεῖ τό **Κήρυγμα** τοῦ Θεοῦ λόγου, ὃπερ δι' ἐξοικονόμησιν χρόνου ἔχει μεταφερθεῖ εἰς τήν θέσιν ταύτην, ἐνῶ ἔδει νά γίνεται εὐθύς μετὰ τὰ Ἀναγνώσματα ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, καί ἀμέσως μετὰ ἡ Κοινωνία τῶν πιστῶν, τοῦ Ἀρχιδιακόνου προσκαλοῦντος αὐτούς μέ τό "**Μετὰ φόβου Θεοῦ...**". Τοὺς πιστοὺς μεταλαμβάνει ὁ Ἀρχιερεὺς βοηθούμενος ὑπὸ δύο Διακόνων ἐκατέρωθεν

αὐτοῦ κρατούντων τό μάκτρον ὑποκάτω τοῦ στόματος τῶν κοινωνούντων. Δυνατόν νά βοηθήσουν εἰς τήν Κοινωνίαν καί ἄλλοι Ἱερεῖς, ὡσάκις παρατηρεῖται πληθώρα κοινωνούντων. Εἶναι ὁμως πάντῃ ἀπαράδεκτον τό συχνάκις γινόμενον, ἥτοι μετά τό "Μετά φόβου..." νά ἀποσύρεται ἀμέσως τό Ἅγιον Ποτήριον καί νά καλοῦνται οἱ πιστοί νά μεταλάβουν ἀπό τήν νοτίαν Πύλνῃν ἢ τήν βορείαν, ὡς ἐάν ὁλόκληρος ἡ θ. Λειτουργία δέν ἔχει ὡς ἐπίκεντρόν της αὐτήν ἀκριβῶς τήν στιγμήν, δηλ. τήν Μετάληψιν τῶν ἁγιασμάτων. Ἡ κακίστη αὐτή συνήθεια πρέπει νά ἐκλείψῃ καί οἱ Λειτουργοί νά μάθουν νά τιμοῦν ὡς πρέπει τοὺς πιστοὺς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι προσέρχονται εἰς τήν Μετάληψιν.

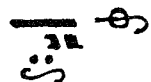
Πληρωθείσης τῆς Μεταλήψεως, ἥτις ὀφείλει νά γίνεται μέ τήν δέουσαν τάξιν καί κατάνυξιν, λαμβανομένων ἐγκαίρως τῶν ἀπαραιτήτων μέτρων τηρήσεως αὐτῆς, ἐκ μέρους τῶν εὐταξιῶν ἢ τῶν ἐπιτρόπων, ὁ Ἱερκευς ὑψώνει τό Ἅγ. Ποτήριον λέγων "Σῶσον ὁ Θεός τόν λαόν σου..." ἐνῶ ὁ δεξιός Χορός ψάλλει "Εἶδομεν τό φῶς τό ἀληθινόν...". Τοποθετῶν τό Ἅγ. Ποτήριον ἐπὶ τῆς Ἁγ. Τραπεζῆς ὁ Ἱερκευς θυμῷ τοῦτο τρίς καί παραδίδει αὐτό εἰς τόν α' Ἱερέα λέγων χαμηλοφώνως "Εὐλόγητός ὁ Θεός ἡμῶν", οὗτος δέ ἐξερχόμενος εἰς τήν Ὡραίαν Πύλνῃν προβάλλει τοῦτο τοῖς πιστοῖς ἐπιλέγων "Πάντοτε νῦν καί αἰεί...". Τότε ὁ Διάκονος λέγει "Ὁρθοί, μεταλαβόντες..." καί ὁ Ἱερκευς ποιῶν σταυρόν διά τοῦ ἁγ. Εὐαγγελίου ἐπὶ τοῦ διπλωθέντος ἀντιμηνσίου ἐκφωνεῖ "Ὅτι σύ εἶ ὁ ἁγιασμός ἡμῶν...".

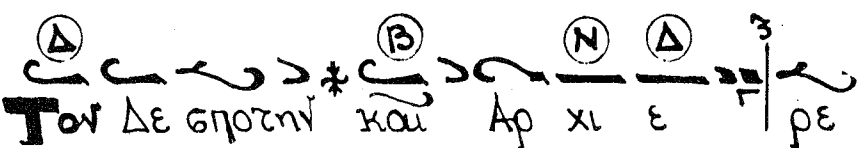
IB' - Η ΑΠΟΛΥΣΙΣ

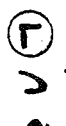
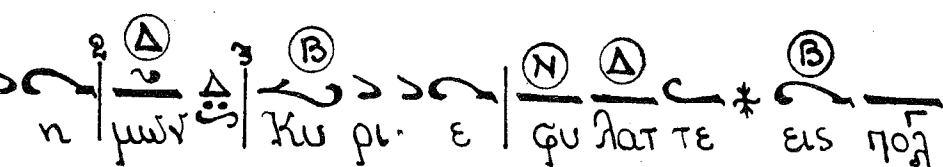
Ὁ Ἱερκευς ἐκφωνεῖ "Ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν" καί ὁ Διάκονος "Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν" ἐνῶ ὁ Χορός λέγει χῦμα "Κύριε ἐλέησον (τρῖς) Δέσποτα ἅγιοι εὐλόγησον". Ὁ ὑπὸ τοῦ Ἱερκεως ὁρισθεὶς Ἱερκευς ἀπαγγέλλει τήν ὀπισθάμβωνον εὐχήν, μεθ' ἣν ὁ Ἱερκευς ἀναγινώσκει ἐνώπιον τῆς Ἁγ. Προθέσεως τήν εὐχήν "Τό πλήρωμα τοῦ νόμου...".

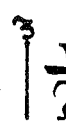
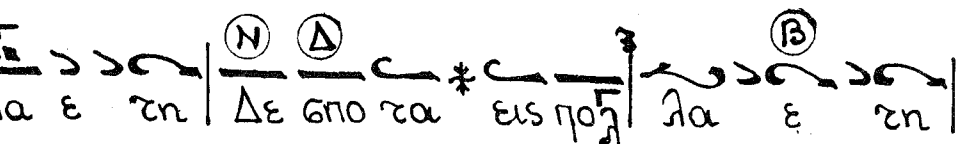
Ἀκολουθῶς οἱ πάντες ἐξέρχονται εἰς τόν Σωλέα μετά καλυμμαυχίων, τοῦ Ἱερκεως ἱσταμένου εἰς τό ὕψος τῆς Ὡραίας Πύλης, ἔχοντος ἐκατέρωθεν αὐτοῦ

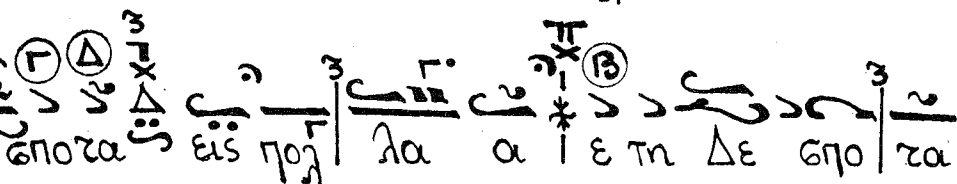
τούς δύο Διακόνους μετά δικηροτρικήρων καί τοῦ Σταυροῦ εὐλογίας. Ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει "Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν" καί ὁ Ἀρχιερεὺς λαβὼν τὸν Σταυρόν εὐλογεῖ τὸν λαόν λέγων "Εὐλογία Κυρίου καί ἔλεος...". Τέλος γίνεται ἡ Ἀπόλυσις διὰ τοῦ "Δόξα σοι ὁ Θεὸς ἡμῶν...". Ὁ Ἀρχιδιάκονος λέγει "Κύριε ἐλέησον (τρίς) Δέσποτα Ἀγίε εὐλόγησον". Καί ὁ Ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ ἔχει παραδώσει τὸν Σταυρόν εἰς τὸν Διάκονον, παραλαμβάνει παρ' αὐτοῦ τὸ τρικῆριον καί ἀπαγγέλλων τό "Ὁ ἀναστάς ἐκ νεκρῶν..." ἄρχεται ἡρέμα καί μεγαλοπρεπῶς νά εὐλογῇ δι' αὐτοῦ τὸν λαόν τοῦ δεξιοῦ Χοροῦ ψάλλοντος πανηγυρικῶς τό "Τὸν Δεσπότην καί Ἀρχιερέα ἡμῶν Κύριε φύλαττε, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα, εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα".

Τὸν ΔΕΣΠΟΤΗΝ ἦχος

Τὸν Δε σποτην καὶ Ἀρ χι ε ρε

α η μῶν Κυ ρι ε φυ λατ τε εἰς ποτῶν

λα ε τη Δε σπο τα εἰς ποτῶν λα ε τη

Δε σπο τα εἰς ποτῶν λα α ἰ ε τη Δε σπο τα

Μεθ' ὃ ὁ Ἀρχιερεὺς λέγει τό "Δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν..." καὶ ὁ α' Ἱερεὺς ἐπιλέγει "Δι' εὐχῶν τοῦ ἁγίου Δεσπότης ἡμῶν..." ἐνῶ ὁ δεξιὸς Χορὸς ψάλλει τό "Ἀμήν" πανηγυρικῶς.

Ἀκολουθεῖ ἡ διανομὴ τοῦ Ἀντιδώρου παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ Χοροῦ ψάλλοντος Πολυέλεον ἢ Τροπάρια τοῦ Ὁρθρου. Κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ Ἀντιδώρου οἱ πιστοὶ προσέρχονται καὶ λαμβάνουν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Ἀρχιερέως τό Ἀντίδωρον, ἀσπαζόμενοι αὐτήν, ἐνῶ οὗτος εὐχεται "Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς τῇ αὐτοῦ χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ".

